

सत्यान्नास्ति परो धर्मः

तमसो मा ज्योतिर्गमय

आध्यात्मिक आंतरदृष्टि प्रेरतुं पोषतुं अने प्रकुल्लावतुं सामायिक

ગુજરાત યિયોસોફિકલ ફેડરેશનનું મુખપત્ર

યિયોસોફિક જ્યોતિ

THEOSOPHIC JYOTI

Editor : Harshavadan M. Sheth

Year-4

June - 2019

No. 28

અનુક્રમણિકા

1. 'જૂન'માં જવાબદારી ..... શ્રી હર્ષવદન શેઠ 3
2. ઘી હિડન સાર્થક ઓફ ઘી થીંગ્સ
(વસ્તુઓની ગૂઢબાજુ) ..... શ્રી ઘવલ શેઠ 5
3. “સદા શીખતા રહો” ..... પ્રો. શ્રી એચ.જી. છીંકણીવાળા 8
4. વિશ્વ શાંતિના ઉપાસક બનો ..... શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરિયા 11
5. અગત્યની જાહેરાત - ૧ 12
6. અપરોક્ષાનુભૂતિ ..... શ્રી ભાસ્કરભાઈ ભટ્ટ 13
7. 'શ્વેત પદ્માષ્ટમી' ઉજવણી કાર્યક્રમનો અહેવાલ શ્રી રમેશભાઈ ડોલીઆ 17
7. શ્રી ગુરુચરણે-કાવ્યાનુવાદ ..... શ્રી કનુપ્રસાદ પાઠક 'કમલ' 18
8. શાખા સમાચાર 19
9. અગત્યની જાહેરાત - ૨ 19
10. હિમગીરી નિવાસી ..... સ્વ. કમલાબેન ઠક્કર 20

Price : Rs. 5/- • Yearly Subscription : Rs. 50/- (In India) • Pulished & Printed at : Ahmedabad

આ માસિકમાં પ્રગટ થતી અધિકૃત જાહેરાતો માટે ગુ. યિ. ફેડરેશન જવાબદાર છે. - તંત્રી

થિયોસોફિકલ સોસાયટીના ત્રણ ઉદ્દેશો

- (૧) પ્રજા ધર્મ જ્ઞાતિ, જાતિ, વર્ણ કે રંગના ભેદભાવ રાખ્યા વિના માનવજાતિનું વિશ્વબંધુત્વનું એક કેન્દ્ર રચવું.
- (૨) તુલનાત્મક રીતે ધર્મ, તત્ત્વજ્ઞાન અને વિજ્ઞાનના અભ્યાસને સમગ્રતાની દ્રષ્ટિએ ઉત્તેજન આપવું.
- (૩) કુદરતના નહિ સમજાએલા નિયમોનું અને મનુષ્યમાં રહેલી સુષુપ્ત શક્તિઓનું સંશોધન કરવું.

ગુજરાત થિયોસોફિકલ ફેડરેશન

હરજીવન હેડ ક્વાર્ટર્સ, “હોમી હાઉસ” ૧૫૧૬, કૃષ્ણનગર, ભાવનગર-૩૬૪ ૦૦૧.
ફેડરેશન અંગેનો કોઈપણ પત્રવ્યવહાર ફેડરેશન મંત્રીને અમદાવાદ લખવો.

ફેડરેશન હોદ્દેદારો

પ્રમુખ : શ્રી નરેશભાઈ એ ત્રિવેદી ઉપપ્રમુખ : શ્રી કાન્તીલાલ પી. પટેલ
મંત્રી : શ્રી દર્શનભાઈ સી. મોદી સહમંત્રી : શ્રી વલ્લભભાઈ રાખોલીઆ
ખજાનચી : શ્રી રમેશચંદ્ર ડોલીઆ

ફેડરેશન દ્વારા પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકો મેળવવા માટે લખો.

❖ બુક સ્ટોલ મેનેજર ❖

“હોમી હાઉસ” ૧૫૧૬, કૃષ્ણનગર, ભાવનગર - ૩૬૪ ૦૦૧.

નવા સભ્ય પ્રવેશ ફી	રૂ. ૧૦૦/-
સભ્ય ફી	રૂ. ૧૫૦/-
દંપતિ સભ્ય ફી	રૂ. ૨૨૫/-
૨૫ વર્ષથી ઓછી ઉંમરના સભ્ય ફી	રૂ. ૭૫/-
લાઈફ મેમ્બર ફી	રૂ. ૩૦૦૦/-
ઈન્ડિયન થિયોસોફીસ્ટ	રૂ. ૩૦/-
વાર્ષિક લવાજમ	

ફેડરેશન મંત્રીનું સરનામું

શ્રી દર્શનભાઈ સી. મોદી

એ/૨, મમતા કોમ્પ્લેક્સ, વ્યુ મુદુલ પાર્ક-૧,
સોલા રોડ, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૬૧
મો.નં. ૯૪૨૭૩ ૧૧૯૫૪

થિયોસોફિકલ સેવાસંઘ (T.O.S.)

અંગે પત્રવ્યવહાર

શ્રી નરસિંહભાઈ એ. ઠાકરીયા

એ/૩૦૧, સનાઈ રેસીડન્સી, પટ્ટશુરામ ગાર્ડન સામે,
અડાજણ, સુરત-૩૬૫૦૦૯
મો : ૯૪૨૬૩ ૬૨૨૫૩
(રહે.) ૦૨૬૧-૨૭૪૬૭૨૨

“થિયોસોફિક જ્યોતિ”ના લવાજમના દર

ભારતમાં (વાર્ષિક)	રૂ. ૫૦/-
ભારતમાં આજીવન	રૂ. ૧૦૦૦/-
પરદેશમાં હવાઈ માર્ગે	રૂ. ૧૦૦૦/-
પરદેશમાં હવાઈ માર્ગે આજીવન	રૂ. ૫૦૦૦/-
(આજીવન મર્યાદા ૧૦ વર્ષની રહેશે.)	

“થિયોસોફિક જ્યોતિ” માટે જાહેરાતના દર

(એક વખત પ્રસિદ્ધના માટેના દર)

કવર પેજ ટાઈટલ પાનું નં. ૪	રૂ. ૬૦૦-૦૦
અંદરનું કવર પેજ ટાઈટલ પાનું નં. ૩	રૂ. ૫૦૦-૦૦
અંદરનું આખું પાનું	રૂ. ૪૦૦-૦૦
અંદરનું અડધું પાનું	રૂ. ૨૦૦-૦૦
સૌજન્ય પૃષ્ઠ	રૂ. ૫૧-૦૦

ઉપરોક્ત જણાવેલ દાન, ભેટ કે જાહેરાતનાં નાણાં
‘જી.ટી.એફ. જ્યોતિ પ્રકાશન ફંડ’ એ નામે મનીઓર્ડર કે
ડીમાન્ડ ડ્રાફ્ટથી નીચેના સરનામે મોકલવા તેમજ જ્યોતિના
ટપાલ સરનામાં તથા નિયમિત મળવા અંગેનો પત્રવ્યવહાર
નીચે જણાવેલ સરનામે કરવો :-

શ્રી હર્ષવદન એમ. શેઠ

‘શ્વેત પદ્મ’ ૯, અપૂર્વ બંગલોઝ,
શારદા હાઈસ્કુલ પાછળ, ભૂયંગદેવ પાસે, મેમનગર,
સોલા રોડ, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૫૨.

મો. - ૯૮૨૪૦૭૩૬૭૮, ૯૦૧૬૨૨૪૮૨૫

E-mail-harshavadan_sheth@yahoo.co.uk

જ્યોતિ અંગેના પત્રવ્યવહાર માટે પણ ઉપરના
સરનામે પત્રવ્યવહાર કરવો.

નોંધ : આ અંકમાં પ્રસ્તુત થતાં લેખો સાથે તંત્રીશ્રી સહમત છે તેવી માન્યતા ધરાવવી નહીં.

‘જૂન’માં જવાબદારી સંપાદકીય

પ્રસ્તુતિ

શ્રી હર્ષવદન શેઠ

એક ઘડી આધી ઘડી, આધી મેં પુનિ આધ;
તુલસી સોબત સંતકી, કરે કોટિ અપરાધ.

– તુલસીદાસજી

યોવીસ મિનિટની એક ઘડી, આધી મેં પુનિ આધ એટલે છ મિનિટ. પણ જો સાચા સંતની સોબત કરવામાં આવે તો જન્મોજન્માંતરના અપરાધ બળીને ભસ્મ થઈ જાય છે અને શાશ્વતિ શાંતિની પ્રતીતિ થાય છે. કોઈપણ વ્યક્તિ સંતના સમાગમમાં આવે એટલે તેના જીવનમાં પરિવર્તન અવશ્ય આવે જ છે, હા. પરિવર્તનની માત્રામાં ફેરફાર રહેતો હોય છે.

મનુષ્ય જેવો સંગ કરે છે તેવી તેની અસર થાય છે. દેવર્ષિ નારદના સત્સંગથી લૂંટારો વાલ્મીકી વિશ્વ વંદનીય ઋષિ વાલ્મીકી બની ગયા. જેનું નામ સાંભળવાથી ધોળા દિવસે બજારો બંધ થઈ જતી હતી, તેને પકડવા વડોદરાના સયાજીરાવે મોટું ઈનામ આપવાની ઘોષણા કરી હતી, તેવો ખૂનખાર લૂંટારો, વડતાલનો જોબનપગી શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન અને તેમના સંતોના સંગમાં આવતાં સ્હેજે સ્હેજે હાથમાં માળા, મુખમાં સ્વામિનારાયણ નામ અને કપાળમાં તિલક-ચાંદલો કરતો થઈ ગયો. માટે હંમેશા સાચા સત્પુરુષોની સોબત કરવી જોઈએ.

સમય આવી ચૂક્યો છે કે બ્રહ્મવિદ્યાના જીવંત અને સક્રિય સ્વરૂપનો વિચાર કરીએ અને અમલમાં મૂકીએ. દરરોજ ભારત સમાજ પૂજા વિધાનનાં મંત્રોનો અભ્યાસ કરીએ. ફક્ત ભારત સમાજ પૂજા યંત્રવત કરવાથી કોઈ સકારાત્મક પરિણામ પ્રાપ્ત થતું નથી. જડ ક્રિયાકાંડોને સમજ્યા વિના આચરણ કરવામાં આવે તો ધર્મયાત્રાનું ફળ પ્રાપ્ત થતું નથી. તેમાં રહેલા શાશ્વત

તત્વ સાથેનો આપણો જીવંત સંબંધ બંધાવો જોઈએ, નહિ તો અસંગની પરિસ્થિતિ સર્જશે.

જે દૃશ્ય તે હું સ્વરૂપ નથી, અદૃશ્ય સ્વરૂપ મ્હારું, સ્વબુદ્ધિ છોડી આ સહુમાં, નિજ ચેતન શરણ ગ્રહું.

જેન દર્શનની દૃષ્ટિએ આત્મા અનંત શક્તિનો કુંભ છે. તેથી એ અનંત શક્તિની પ્રાપ્તિને કારણે વ્યક્તિએ બાહ્ય પરિસ્થિતિની વિપરિતતાને છોડીને ભીતરની પરિસ્થિતિની પ્રસન્નતાનો આનંદ મેળવવો જોઈએ. આપણી આંતરિક પ્રસન્નતાનો સંગ કરવો જોઈએ. દ્વેષ, ઈર્ષ્યા, વેર અને સ્વાર્થ ઉત્પન્ન કરતાં તત્વો આંતરિક પ્રસન્નતા છીનવી લે છે. તેઓનો અસંગ રહેવો જોઈએ. તેવા તત્વો વારંવાર આપણા મન-બુદ્ધિ પર કબ્જો જમાવવાની કોશિષ કરશે, કારણ કે બાહ્ય વ્યવહાર જગતમાં જે પ્રકારનો આપણો અન્ય સાથેનો સંગ હશે તેવું પરિણામ મળશે.

“વ્યાવહારિક આત્મવિદ્યા” (પ્રેક્ટિકલ ઓકલ્ટીઝમ)માં મેડમ બ્લેવેટ્સ્કીએ ઘણાં કિંમતી વ્યવહારુ સૂચનો કરેલાં છે. તો આપણા દૈનિક જીવનના અભ્યાસમાં આ સૂચનો કઈ રીતે ઉપયોગી થશે તે જાણવાં આપણે એવા થિયોસોફિકલ સભ્યોનો સંગ કરવો જોઈએ કે જેઓએ પોતાના અભ્યાસ દ્વારા, વાણી-વ્યવહાર દ્વારા અને વ્યક્તિગત જીવન દ્વારા આધ્યાત્મિક ઊંચાઈઓ સર કરી હોય. જેઓએ પોતાની લોજ પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા તથા ફેડરેશનની વિશિષ્ટ પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા થિયોસોફિકલ સોસાયટીને સાચા અર્થમાં ભ્રાતૃભાવનું કેન્દ્ર બનાવવાની તન, મન, ધનથી સંપૂર્ણ સમર્પિત થઈને સેવાકીય પ્રવૃત્તિઓમાં આત્મકેન્દ્રી આનંદ પ્રાપ્ત કર્યો હોય. આવા બંધુ-ભગિનિઓનો સંગ નવા સભ્યોને પ્રેરણા પૂરી પાડવામાં ક્યારેય નિષ્ફળ જતો

જેસલરાજ રાજેશકુમાર ઠાકરિયાએ અમેરિકાની યુનિવર્સિટીમાંથી માસ્ટર ડિગ્રી પ્રાપ્ત કર્યાની ખુશી નિમિત્તે

સૌજન્ય : શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરિયા, સનાતન લોજ, સુરત

નથી. તેઓ નવા સભ્યોને થિયોસોફિકલ સોસાયટીની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં સમાવિષ્ટ કરીને તેઓનાં જીવનમાં પ્રકૃતિના નિયમોનું નૈસર્ગિક પાલન થાય તેવી જવાબદારીભરી ભાવનાઓનું સિંચન કરે છે.

હવે આપણને કોઈ પૂછશે કે વિરોધી બળોથી વિભાજિત થયેલા મનના અભાગી લોકોનું શું ? કોઈ પણ નિરીક્ષકને એ હકીકત સ્પષ્ટ હશે કે એક વખત આત્મવિદ્યા-ઓકલ્ટીઝમ માટે જો કોઈ માનવહૃદયમાં સાચી ઝંખના જાગશે તો તેને માટે પછી શાંતિની આશા

રહેતી નથી. કારણ કે, એવું હૃદય કામનાઓને સ્વાર્થી ઈચ્છાઓથી ભરપૂર હશે. આવા સમયે જવાબદારીનો ભાર ઉચકવો મુશ્કેલ બની જાય છે. તેથી ગજા વગરનો ભાર શિરે લેવો નહિ. આવે વખતે બ્રહ્મવિદ્યાનો સંગ કેળવવાથી ભેદવૃત્તિનો નાશ થાય છે. બિનઅંગત દિવ્યપ્રેમનો અનુભવ થાય છે. દ્વન્દ્વમાં જીવતું જીવન ઝોલાં ખાતું અટકે છે અને સત્કાર્યના સંતોષનો અનુભવ થાય છે.

(અપરોક્ષાનુભૂતિ... પાના-૧૬ ઉપરથી ચાલુ)

જપયજ્ઞને શ્રેષ્ઠ કહ્યો છે. જપના (૧) વાચિક અને (૨) માનસ તેમજ બે વિભાગ છે. વાચિકમાં (અ) વાચિક અને (બ) ઉપાંસુ તે પ્રકાર છે, વાચિક એટલે એકાંતમાં વાણીથી બીજો સાંભળી શકે તેનો જપ અને ઉપાંસુ એટલે નજીકની વ્યક્તિ ન સાંભળી શકે. જીભ અને ઓષ્ઠનું જ હલનચલન થાય. (૨) માનસ જપના બે પ્રકારના માનસ અને ધ્યાન જપ. માનસમાં કેવળ મનમાં જ જપ થાય. ઓઠ અને જીભનું હલનચલન થતું નથી. ધ્યાન જપ : માનસ જપના સતત અભ્યાસ પછી ધ્યાન જપ થાય. શાસ્ત્ર અધ્યયન પણ સ્વાધ્યાય કહેવાય. (૫) ઈશ્વર પ્રણિધાન : પાંચમો નિયમ છે. તમામ કર્મો ઈશ્વરને સમર્પિત કરી કરવા. ઈશ્વર કરાવે છે માટે મારાથી થઈ શક્યું. હું કરતો નથી. કર્મ અને તેના ફળની અપેક્ષાના ત્યાગ સાથે થતું નિષ્કામ કર્મ જેને સંપૂર્ણ સમર્પણ કહેવાય. વેદાંત કહે છે કે આપણે ભાવના કરીએ કે ન કરીએ છતાં જે કંઈ અસ્તિત્વમાં છે તે સર્વ બ્રહ્મરૂપ છે. યોગમાં મનને, ઈન્દ્રિયોને જગતથી - વિષયથી પાછા ખેંચવાના છે. જ્યારે વેદાંતમાં મન કે ઈન્દ્રિયોને પાછી બોલાવવાની છે કે ન ક્યાંય મોકલવાની છે.

(૩) ત્યાગ નિદિધ્યાસનનું ત્રીજું અંગ...

ત્યાગ ન ટકે રે વૈરાગ્ય વિના

કરિયે કોટિ ઉપાયજી

— નિષ્કુળાનંદ

વૈરાગ્યવાન અને ત્યાગીને જ બ્રહ્મજ્ઞાનનો અધિકાર માનવામાં આવ્યો છે. માટે જ ત્યાગને મહત્ત્વ અપાયું છે. ચૈતન્ય સ્વરૂપ એવા બ્રહ્મનું વારંવાર ચિંતવન કરવાથી સહજ ત્યાગ થાય છે. ત્યાગ એ જીવનની સહજ સ્વાભાવિક ઘટના છે. આવા ત્યાગથી તરત જ મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે. જીવનને અંતે (મૃત્યુ) અને પ્રારંભમાં (જન્મ) તો ત્યાગ છે જ પણ જો દૃષ્ટિ અસંગની પ્રાપ્ત થઈ હોય તો પળે પળે ત્યાગ અનુભવાય. ત્યાગ આવશ્યક અને અનિવાર્ય છે. પ્રવૃત્તિનો ત્યાગ કરી નિદ્રા પણ જરૂરી છે અને નિદ્રાને ત્યાગી પ્રવૃત્તિની પણ જરૂર છે. ત્યાગમાં જ સુખ છે. શાંતિ પણ ત્યાગથી જ ઉપલબ્ધ થાય છે. જો ત્યાગ જ કરવો હોય તો ‘હું શરીર છું’, ‘શરીર મારું છે’ તેનો ત્યાગ કરો. ચિત્તનો ત્યાગ એ જ સર્વ વસ્તુનો ત્યાગ છે. ત્યાગ દ્વારા જ અમરતા કે મુક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. — મોક્ષ મળે છે.

(ક્રમશઃ)

સ્વ. પૂર્ણિમાબેન સી. સોનીના અપ્રતીમ સ્મરણાર્થે

સૌજન્ય : શ્રી છબીલદાસ કે. સોની (સી. કે. સોની), શ્રીરામ લોજ, હિમ્મતનગર

ઘી હિંડન સાઈડ ઓફ ઘી થીંગ્સ

વસ્તુઓની ગૂઢબાજુ
સી.ડબ્લ્યુ.લેડબીટરના પુસ્તક પર આધારિત

પ્રસ્તુતિ

શ્રી ધવલ શેઠ
રોહિત લાંજ

ગતાંકથી આગળ...

નેચર-સ્પીરીટ્સની આપણાં પર થતી અસરો

એક અલગ પ્રકારની ઉલ્કાંતિ

નેચર-સ્પીરીટ્સની આપણાં પર ઘણી અસર થતી હોય છે. જમીન પર રહેતા નેચર-સ્પીરીટ્સ એ ગામડાં કે જંગલનાં મૂળ રહેવાસી કહી શકાય. પરંતુ પ્રાણીઓની જેમ તેઓ પણ મનુષ્યનાં પગપેસારાને લઈને ગામડાં કે જંગલમાંથી લુપ્ત થતાં ગયાં. જંગલનાં પશુઓની જેમ નેચર-સ્પીરીટ્સ પણ શહેરો એ એવાં દરેક સ્થળોને ટાળે છે કે જ્યાં મનુષ્યોની ગીચ વસ્તી હોય. આથી આવી જગ્યાઓ પર તેમની અસર ખૂબ જ નહીવત્ જોવા મળે છે. પરંતુ બધાં જ શાંત રમણીય સ્થળો જેવાં કે જંગલો અને ખેતરો, પર્વતો અને દરિયામાં નેચર-સ્પીરીટ્સ સતત હાજર હોય છે; તેઓ ભાગ્યે જ દેખાતાં હોવાં છતાંય તેની અસર તો જોવા મળે જ છે. જેવી રીતે કોઈ ફુલ પાંદડાંઓની વચ્ચે છૂપાઈ જાય તો પણ તેની સુગંધ તો આવતી જ રહે છે, તેવી જ રીતે નેચર-સ્પીરીટ્સ દેખાતાં ન હોવાં છતાંય તેમની અસર તો વર્તાતી જ રહેતી હોય છે.

માનવજાતિ કરતાં નેચર-સ્પીરીટ્સનો વિકાસક્રમ અલગ હોય છે. આપણે સૌ જાણીએ છીએ તેમ જીવનની વિકાસ સીડીમાં સૌપ્રથમ તત્વ, ત્યારબાદ ખનિજસૃષ્ટિ, વનસ્પતિ સૃષ્ટિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિનો સમાવેશ થાય છે. પ્રાણીસૃષ્ટિ બાદ જીવન સ્વતંત્ર બનીને મનુષ્ય તરીકે વિકાસ સાધે છે.

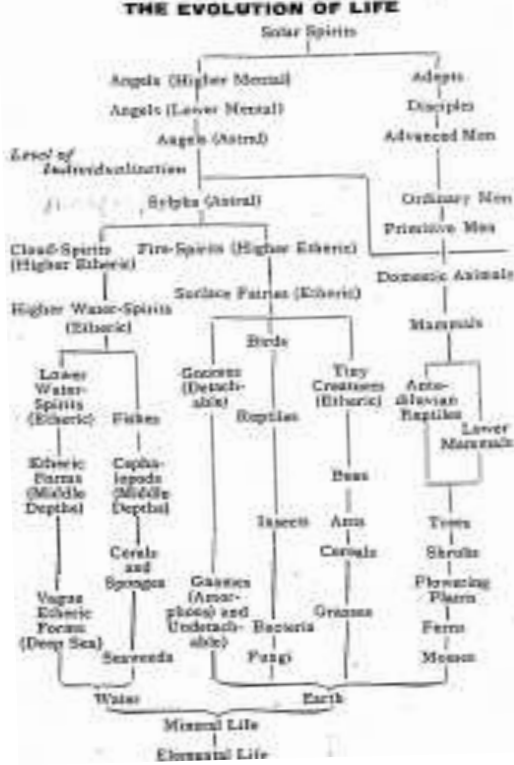
આ વિકાસક્રમની એક સીડી થઈ, પરંતુ આ ક્રમ જ વિકાસની એકમાત્ર સીડી છે તે માનવાની ભૂલ

આપણે ન કરવી જોઈએ. આપણી આ દુનિયામાં પણ દિવ્યજીવન બીજી ઘણી બધી વિકાસક્રમની સીડીઓ દ્વારા ઉર્ધ્વગતિ કરી રહ્યું છે. માનવજાતિ એ આમાની એક સીડીનું પગથિયું છે અને સંખ્યાની દૃષ્ટિએ તે એટલું મહત્વનું પણ નથી. મનુષ્ય જાતિ તેના પાર્થિવ અસ્તિત્વમાં પૃથ્વીની સપાટી પરનાં ખૂબ જ નાના ભાગમાં છે, જ્યારે મનુષ્યની જ સમકક્ષ રહેલાં વિકાસક્રમની બીજી સીડીઓનાં જીવો પૃથ્વીની સપાટી સમુદ્ર અને હવામાં ખૂબ જ મોટી સંખ્યામાં જોવા મળે છે.

વિકાસક્રમની સીડીઓ

વિકાસનાં હાલનાં તબક્કે આ સીડીઓ એકબીજાની સમાંતરે જોવા મળે છે. નેચર-સ્પીરીટ્સ ક્યારેય મનુષ્ય બન્યા નથી કે બની શકે પણ નહીં. પરંતુ મનુષ્યની જેમ તેમનું જીવન પણ એ જ સૌર દેવતામાંથી આવે છે કે જ્યાંથી મનુષ્ય જીવન આવ્યું છે અને આ બંને તે જ સૌર-દેવતા પાસે પાછા જશે. મનુષ્ય તેમજ નેચર-સ્પીરીટ્સનાં જીવન પ્રવાહે બનીજ જીવન સુધી એકબીજાની સાથે સાથે જ ગતિ કરતાં હોય છે. પરંતુ જેવું તેમનું બનીજ જીવન સમાપ્ત થાય છે તેવો જ તેમનો હવે પછીનાં ઉપરનાં જીવનનો અલગ પ્રવાસ શરૂ થાય છે. બનીજ જીવન પછીનાં જીવનમાં અમૂક નેચર-સ્પીરીટ્સ પોતાનો આગળનો વિકાસ પાર્થિવ સ્વરૂપમાં કરે છે, જ્યારે અમૂક નેચર-સ્પીરીટ્સ પાર્થિવ શરીર ધારણ કરતાં જ નથી. આગળનાં વિકાસ માટે તેઓ ઈથરીક પદાર્થમાંથી બનેલાં શરીરનો જ ઉપયોગ કરે છે. (નોંધ : નીચે દર્શાવેલા ફ્લોચાર્ટનો ધ્યાનથી અભ્યાસ કરવો.)

સૌજન્ય : શ્રીમતી સુશિલાબેન હરિવદન છીંકણીવાળા તથા પ્રો. શ્રી હરિવદન છીંકણીવાળા

ફલોચાર્ટમાં દર્શાવેલાં અલગ અલગ પ્રવાહોમાંનો એક પ્રવાહ ખનીજ જગતમાંથી પસાર થયાં બાદ વનસ્પતિ સૃષ્ટિમાં જવાના બદલે ઈથરીક સ્વરૂપ લઈને પૃથ્વીની અંદરનાં ભાગમાં જીવન વીતાવે છે. આ જીવો ખરેખર રીતે પથ્થરની અંદર વસવાટ કરે છે. ઘણાં અભ્યાસુઓ માટે આ માનવું મુશ્કેલ હશે કે કેવી રીતે કોઈ જીવ પથ્થરની અંદર વસવાટ કરી શકે છે. પરંતુ જે જીવો ઈથરીક શરીર ધારણ કરે છે તેમના હલનચલન કે દૃષ્ટિ માટે કોઈ પણ ઘન પદાર્થ બાધારૂપ નથી બનતો. હકીકતમાં તો પથ્થર જેવાં ઘન પદાર્થો જ તેમનાં રહેઠાણ તરીકે યોગ્ય હોય છે. આવાં જીવો વિષે આપણને ક્યારેય પણ જાણ થતી નથી, પરંતુ જેમ જેમ આવાં જીવોનો વિકાસ થાય છે તેમ તેમ તેઓ પૃથ્વીનાં

પેટાળને છોડીને પૃથ્વીની સપાટીની નીચે આવેલાં ખડકો/ પદાર્થોમાં વસવાટ કરે છે. આમાંના હજુ પણ વધુ વિકાસ પામેલાં જીવો થોડાં સમય માટે પોતાને જે-તે ખડક/પથ્થરમાંથી અલગ કરી શકતાં હોય છે.

આવાં જીવો ઘણીવાર ગુફાઓ કે કંદરાઓમાં જોવા મળે છે અને મધ્યયુગનાં સાહિત્યમાં તેમને “નોમ્સ” (Gnomes) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. (ફલોચાર્ટમાં Gnomesનાં વિકાસ પ્રવાહને જુઓ) તેમનું ઈથરીક શરીર સામાન્ય રીતે આપણી આંખો જોઈ શકતી નથી. જ્યારે આવાં જીવો દેખા દે ત્યારે બેમાંથી કોઈ એક વસ્તુ બનેલી હોવી જોઈએ. કાં તો તેમણે પોતાની શરીરની આસપાસ પાર્થિવ તત્વનું આવરણ લઈ લીધું હોય કાં તો જોનાર વ્યક્તિની આંખો એટલી સંવેદનશીલ બનેલી હોય કે તે એ પ્રકાશતરંગોને જોઈ શકતી હોય કે જેમાં ઈથરીક સ્વરૂપ સ્પષ્ટ જોઈ શકાય.

નોમ્સ (Gnomes) નો હવે પછીનો વિકાસનો તબક્કો ફેરી (Fairy) પર રહે છે. તેઓ ઈથરીક શરીરમાં જ હોય છે. ત્યારબાદ આ જીવો એર-સ્પીરીટ્સ (air-spirits)નાં તબક્કામાં પ્રવેશે છે અને એના પછી તેઓ એન્જલ્સ (Angels)ની સૃષ્ટિમાં પ્રવેશે કે જેના વિષે આગળ જણાવવામાં આવશે.

જીવનનો જે પ્રવાહ ખનીજ જગતમાંથી નીકળીને નેચર-સ્પીરીટ્સ બને છે તે પૃથ્વીની અંદર આવેલા પથ્થરોમાં જ નથી રહેતા પરંતુ મહાસાગરોનાં પેટાળમાં પણ રહે છે. જેમ-જેમ તેમનો વિકાસ થાય છે તેમ-તેમ તેઓ મહાસાગરોની મધ્ય ઊંડાઈ સુધી આવે છે અને ક્યારેક તો તેઓ મહાસાગરોની સપાટી પર પણ જોવા મળે છે. વિકાસનાં ત્યાર પછીનાં તબક્કામાં તેઓ મહાસાગરોની સપાટી પર રહેતાં પાણીનાં સ્પીરીટ્સની

ૐ નિવા ઇચ્છા અંબુ શ્રીમતિ સુલોચનાબેન ગોવિંદભાઈ અં. મોદીના ૐ શ્રી રાધેકૃષ્ણ એકેશ સૌજન્ય : જયેશ, રૂપલ, કિશન, યશ (U.S.A.), મનીષ, નૈના, સૃષ્ટિ, અનુશ્રી શાહ પરિવાર, અમદાવાદ લોજ

સૃષ્ટિમાં પ્રવેશ છે કે જેઓ પોતાના આનંદિત જીવનથી મહાસાગરોની મોટાભાગની સપાટી પર છવાયેલાં હોય છે. (ફ્લોચાર્ટમાં દર્શાવેલો સૌથી પહેલો જીવન પ્રવાહ જુઓ).

આપણે પૃથ્વીનાં પેટાળમાં (Gnomes) અને મહાસાગરોનાં પેટાળમાં રહેતાં જે નેચર-સ્પીરીટ્સની વાત કરી તેઓ ઈથરીક તત્ત્વનું બનેલું શરીર જ ગ્રહણ કરે છે અને તેઓ વનસ્પતિ અને પ્રાણી સૃષ્ટિ તેમજ મનુષ્ય જીવનમાં ક્યારેય પ્રવેશતાં નથી. પરંતુ જીવનનો અમૂક પ્રવાહ એવો પણ વહે છે કે જે નેચર-સ્પીરીટ બનતાં પહેલાં વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિમાં દાખલ થાય છે. દા.ત., મહાસાગરની અંદર જ જીવનનો એવો પ્રવાહ પણ છે કે જે ખનીજ જગતમાંથી નીકળીને મહાસાગરનાં પેટાળમાં આવેલી વનસ્પતિ સૃષ્ટિમાં દાખલ થાય છે. ત્યારબાદ આ જીવન પરવાળા (Coral) તેમજ વાદળી (Sponge) બને છે. એના પછી તેઓ મધ્ય ઊંડાઈએ આવેલાં સિફેલપોડ્સની પ્રાણીસૃષ્ટિમાં દાખલ થાય છે. અહીંથી તેઓ વિવિધ પ્રકારની માછલીઓની સૃષ્ટિમાં પ્રવેશ છે અને ત્યારબાદ તેઓ પાણીનાં સ્પીરીટ્સ બને છે (ફ્લોચાર્ટ જુઓ).

(“સદા શીખતા રહો”..... પાના-૧૦ ઉપરથી ચાલુ)

બહાર કશું જ પ્રાપ્ત કરવા જેવું છે જ નહીં. સાચી સમૃદ્ધિ આપણી સૌની અંદર છે, તેવા જ્ઞાનથી સાચું સુખ મળે છે, જીવન ધન્ય બને છે. બીજું એક સુંદર ઉદાહરણ કવિ કબીરનું છે. એક દિવસ તેમનો ઉપયોગી માટીનો ઘડો ફૂટી ગયો. કવિ તો ખૂબ જ ખુશ થઈ ગયા. ઘડાની સાચવણીમાંથી મુક્તિ મળી. માનવનું શરીર પણ આવા જ માટીના ઘડા જેવું નથી ? જે ગમે ત્યારે ફૂટી જાય કે નાશ થાય ? ઘડાને ભૂલી જવાથી, કેવો મુક્તિનો આનંદ મળી શકે ? તે સારું નથી ?

ભક્ત જ્યારે ભગવાનનું ભક્તિ-ભાવપૂર્વક શરણું સ્વીકારી લે છે ત્યારે આવી જ પૂર્ણ મુક્તિનો અનુભવ કરે છે. ઘડો તે ‘Self’ છે. ઈશ્વરને સમર્પિત થવાથી

પાણીનાં સ્પીરીટ્સની જેમ જમીનની ફેઈરીઝ પણ હંમેશા નોમ્સ (Gnomes)માંથી નથી બનતા. તેઓ પણ ઘણાં ઊંચા સ્તર સુધી પાર્થિવ દેહ ધારણ કરેલાં જીવો તરીકે હોય છે. ફ્લોચાર્ટમાં જોતાં આપણને જણાશે કે જીવનનો આવો એક પ્રવાહ વનસ્પતિસૃષ્ટિમાં ફૂગ તરીકે હોય છે અને ત્યારબાદ તેઓ બેક્ટેરિયા બને છે. આ પછી આ પ્રવાહ જીવજંતુઓ, સરીસૃપ પ્રાણીઓમાં થઈને પક્ષીઓની સૃષ્ટિમાં પ્રવેશ મેળવે છે. પક્ષીઓમાં ઘણાં જન્મ લીધા પછી તેઓ પાર્થિવ શરીર છોડીને ઈથરીક સ્વરૂપે જમીનનાં ફેઈરીઝ (fairies) બને છે.

ફ્લોચાર્ટમાં દર્શાવ્યા મુજબ જીવનનો એવો પ્રવાહ પણ હોય છે કે જે અધવચ્ચેથી જ ઈથરીક જીવનમાં પ્રવેશી જાય છે. વનસ્પતિસૃષ્ટિમાં તે ઘાસ અને અનાજમાં હોય છે. પ્રાણીજગતમાં તે કિડી અને મધમાખી જેવાં જીવો તરીકે હોય છે. અહીંથી તેઓ મધમાખી કે હમીંગ બર્ડ જેવા દેખાતાં ઈથરીક જીવો/નેચર-સ્પીરીટ્સમાં પ્રવેશે છે. છોડ અને પુષ્પોની આસપાસ સતત ફરતાં રહેતાં આ ઈથરીક સ્વરૂપો જે-તે છોડ અને પુષ્પનાં વિકાસમાં ખૂબ જ અગત્યનો ભાગ ભજવે છે. (કમશા:...)

સાચવવાની ચિંતા રહેતી નથી. માત્ર ખોટી મમતા દ્વારા જ મનુષ્ય પોતાના ‘સ્વત્વ’ (Self) ને વળગી રહેલો છે. નિષ્કામ કર્મો કે સાકાર-નિરાકારની ભક્તિ દ્વારા મુક્તિ મળે છે. તમારે માત્ર ઘડાને છોડી દેવાનો છે. છૂટશે જરૂર ! તમે જ્યારે ‘સ્વ’ને ભૂલો છો ત્યારે દેવી આનંદ પ્રાપ્ત કરો છો. યોગીઓ કહે છે તેમ આવી અનુભૂતિનો દેવી આનંદ પ્રાપ્ત કરતાં તમે સમજો છો કે હવે તમે સમુદ્રના જળના કોઈ બિંદુ સમાન નથી રહ્યા, પરંતુ તમે પોતે જ સાક્ષાત સમુદ્ર સમાન બન્યા છો. તમે તે અગાધ, અસીમ સમુદ્ર સાથે એકરૂપ થયા છો. જીવનની એવી પળોને યાદ કરો જ્યારે તમે આવું વિશાળ સ્વરૂપ ધારણ કર્યું હોય, તે જરૂર શક્ય છે. હવે તમે ‘Self’ રહ્યા નથી, પરંતુ અનંત ચેતના સાથે એકરૂપ થયા છો.

પ્રસ્તુતિ

પ્રો. શ્રી એચ. જી. છીંકણીવાળા
અમદાવાદ લોજ

“સદા શીખતા રહો”

“For ever keep learning.” થિયોસોફિકલ સોસાયટી જ્ઞાન ઉપર ભાર મૂકે છે. જ્ઞાનથી સેવાનો ભાવ અને સદાચાર વધે છે. “ન હિ જ્ઞાનેન સદેશં પવિત્રમિહ વિદ્યતે.” અને “There is nothing higher than Truth.” અર્થાત્ “સત્યમ્ પરમ ધીમહિ”. We must always worship Truth. સત્યની કોઈ સનાતન વ્યાખ્યા શક્ય નથી. જીવનના હર તબક્કે સત્યનો અનુભવ થયા કરે છે. અંતરાત્માનું સત્ય. પ્રત્યેકની સત્યની સમજ સરખી ના હોઈ શકે, તેમજ શરીર પણ નથી. ઘણીવાર આપણને અયોગ્ય લાગતી વ્યક્તિ પાસેથી પણ આપણને સત્યનું જ્ઞાન થઈ શકે. હરપણે કંઈક નવું શીખી શકાય, ગમે ત્યાંથી તથા ગમે તેવી વ્યક્તિ પણ અજાણતાં કશુંક શીખવી જાય. ગુરુ દત્તાત્રયના ૨૪ ગુરુની વાત પ્રચલિત છે. ક્યારેક ગુરુની અનિચ્છા છતાં પણ શિષ્ય ગુરુ પાસેથી નિષ્ઠાપૂર્વક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકે છે, જેમ કે દ્રોણાચાર્ય પાસેથી ધનુર્વિદ્યા શીખનાર એકલવ્ય. અદ્ભૂત ઉદાહરણ અને છતાં ગુરુદક્ષિણા પેટે અમૂલ્ય બલિદાન ! શ્રેષ્ઠ ઉદાહરણ.

જીવન જ શિક્ષક છે, પ્રકૃતિમાં ભરેલું છે અગાધ જ્ઞાન ! ઘણીવાર મૂર્ખ લોકો પાસેથી પણ મૂર્ખતાનું જ્ઞાન મળી જાય ! વિચિત્રતાઓથી ભરેલું છે આ વિશ્વ. અહીં છે વિશાળ જ્ઞાન ! અજાણતાંથી, અપેક્ષા વિના પણ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થઈ શકે. કેવું વિચિત્ર ! ભગવાન બુદ્ધની એક પ્રેરક કથા છે : એકવાર ભગવાન બુદ્ધ તેમના શિષ્યો સાથે વાર્તાલાપ કરી રહ્યા હતા. તેમની નજીકથી એક માણસને ફાંસીએ ચડવા માટે લઈ જવાતો જોયો. વૈશંપાયન નામના એક શિષ્યે ભગવાન બુદ્ધને પ્રશ્ન

કર્યો : “ભગવાન, શું આ માણસ તદ્દન નકામો નથી જેનો હવે ટૂંક સમયમાં ફાંસીના માંચડે વધ થશે ?” સદા શાંત અને ગંભીર ભગવાન બુદ્ધ બોલ્યા : “પુત્ર, આવા માણસનું દેખાતું નકામું જીવન પણ અત્યંત અર્થપૂર્ણ છે. તેનું મૃત્યુ સૌને માટે એક પદાર્થ પાઠ રૂપે જોવાનું છે.”

જે કોઈ પણ આવું ગુનાહિત જીવન જીવે તેનો આવો અકાળે અંત આવે. જો આવું જીવન જીવો તો ભયાનક સજા મળે છે. તેથી આવા પાપ-કર્મોથી દૂર રહેવાનું શીખવે છે, આ મનુષ્ય ! આ રીતે કદીક અયોગ્ય વ્યક્તિ પાસેથી પણ આપણે યોગ્ય પાઠ શીખી શકીએ. આમાં હકારાત્મક દૃષ્ટિકોણ નજરે પડે છે. પ્રથમવાર પ્રેમમાં પડનાર વ્યક્તિને પણ કદાચ કોઈ સ્વાર્થી વ્યક્તિ પ્રેમના કેટલા પ્રકાર હોય છે તેનું જ્ઞાન આપી જાય, ને તેવું જ્ઞાન જીવનભર મૂલ્યવાન ગણાય ! ઘણાનું જીવન જ બદલાઈ જાય ! ઊર્દુ કવિ મિર્ઝા ગાલીબની ગઝલોમાં આવા ઘણા સત્યો છૂપાયાં છે, કવિ સર્વશ્રેષ્ઠ વ્યક્તિ હોવા છતાં સદાય ખૂબ જ દુઃખી અને છૂપો છૂપો રડતો રહે છે. એક બીજા કવિએ લખ્યું છે : “ગમ જબ હદસે જ્યાદા હો, ખુશી નજદીક હોતી હૈ !” “When pain becomes unbearable, happiness is round the corner.” અંગ્રેજ કવિ શેલી (Shelley) પણ યાદ આવે છે : “If winter comes, can spring be far behind ?” અહીં અમર આશા છૂપાઈ છે : દુઃખમાં પણ સુખનાં સ્વપ્ન ! રાત્રિમાં જ્યારે ઘોર અંધકાર છવાઈ જાય, ત્યારે તારાઓનું તેજ વધારે દેખાય !”

સ્વર્ગસ્થ સવિતાબેન ડાહ્યાલાલ પંડ્યાના સ્મરણાર્થે

સૌજન્ય : શ્રી ઉમેશભાઈ ડાહ્યાલાલ પંડ્યા, હરજીવન (આશ્રમ) લોજ, કડોલી

એક અમેરિકન વાર્તાકાર O.Henry પણ ખૂબ જ પ્રસિદ્ધ છે. તેઓ રીઠા ગુનેગાર હોવાથી વારંવાર જેલમાં જતા. સાથી-કેદીઓ પાસેથી સાંભળેલા અનુભવો લેખકની કલમમાં અદ્ભૂત વાર્તારૂપ પામ્યા. અસંખ્ય વાર્તાઓ પ્રચલિત છે. જેમાં જીવનનું જ્ઞાનભર્યું છે : ‘The Last Leaf’, ‘The Gift of the Magi’ વગેરે સુંદર વાર્તાઓ છે. કહેવાય છે કે મહાન લેટિન કવિ વર્જીલ પણ જેલમાં ફાંસી આપનાર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. તેઓ પોતે ફાંસીની સજાના પ્રખર વિરોધી હતા.

અંતે, આપણે સૌએ સદાય શીખતાં રહેવું જોઈએ. જીવન જ સૌનો મહાન શિક્ષક છે. પુસ્તકોમાં પીરસાતું જ્ઞાન પણ છેવટે તો જીવનના અનુભવો તથા જાણે અજાણે થતાં પ્રયોગો પર આધારિત હોય છે. ગાંધીજીની જીવન-કથા “સત્યના પ્રયોગો”માં અપાર જ્ઞાન છે.

જીવન પાસેથી શીખવાનું શરૂ કરવું હોય તો, ધ્યાનમાં બેસવું. ધ્યાનમાં બેસવા માટે શાંત સ્થળ જરૂરી છે, તથા મનને એકાગ્ર કરીને ધીરે ધીરે વિચાર-રહિત સ્થિતિમાં પહોંચવા, ચિત્તના ઊંડાણમાં ઊતરવું. એક ફ્રેન્ચ તત્ત્વજ્ઞાની પાસ્કલે કહ્યું હતું કે, “માનવજાતિના બધા પ્રશ્નો માણસ એક જગાએ એકલો સ્થિર બેસી શકતો નથી, તેમાંથી ઊભા થાય છે.” એક જગાએ સ્થિર બેસવાથી ધ્યાનની શરૂઆત થઈ શકે. આજે ઘરમાં ટી.વી. ચાલતું હોય તો તેનાથી સ્ટ્રેસમાં વધારો થાય છે. જોનારના તથા નહીં જોનાર સૌ સૂક્ષ્મ તણાવ અનુભવે છે. વૈજ્ઞાનિકો આવા અનુભવને Digital toxification કહે છે.

ધ્યાન અંગે અધ્યાત્મ માર્ગે આગળ વધેલા આપણને, અનુભવને આધારે, શ્રવણ, મનન અને નિદિધ્યાસનના માર્ગો સૂચવે છે. આ માર્ગો આપણા ધર્મગ્રંથોમાં વર્ણવાયેલા છે, ને ખૂબ જ ઉપયોગી છે. શ્રવણ-મનન સરળ છે, નિદિધ્યાસનમાં આચરણનું મહત્ત્વ આવે છે. આંખો બંધ કરવાથી, નજર સામેના પદાર્થો પરથી વિચાર હટી જાય અને અંદરના તત્ત્વ પર

એકાગ્ર થવામાં મદદ થાય. આ માટે એકાંત જરૂરી બને છે. આધુનિક જીવન-શૈલીમાં આવું એકાંત મેળવવું સરળ નથી. તે માટે યોગ્ય સમય તથા સ્થળ નક્કી કરી લેવાં.

મહાભારતની કથામાં યુધિષ્ઠિર રાજાને યક્ષે પૂછેલાં સુંદર પ્રશ્નોમાં આવો એક પ્રશ્ન હતો : “જગતમાં સૌથી ઝડપી વસ્તુ કઈ છે ?” ઉત્તર હતો : “મન”. “માનવીનું મન સતત ગતિશીલ રહે છે. તેનું સ્થિર થવું ઘણું જ અઘરું છે.” ધ્યાનની પ્રક્રિયામાં આ સ્થિતિ મુશ્કેલ છે. ઘડિયાળના લોલકની જેમ માણસનું મન ભૂતકાળ તથા ભવિષ્યનાં વિચારો વચ્ચે ઝોલા ખાતું રહે છે. તેને વર્તમાનમાં સ્થિર રાખવું પડે. યોગની મદદથી ધ્યાન દ્વારા આનો ઉકેલ મળી શકે.

જેટલો સમય આપણે એકાંતમાં ગાળીએ, તેટલા અધ્યાત્મ માર્ગે આપણે વધુ આગળ જઈ શકીએ. તેનાથી આત્મવિશ્વાસમાં વધારો થાય અને સાચો આંતરિક આનંદ પણ પ્રાપ્ત થાય, જરૂર.

આવા ધ્યાનને શ્રી રમણ મહર્ષિએ “શાંતિ”, “એકાંત” અથવા “જાગૃત નિંદ્રા” ગણાવી છે. શબ્દોના અર્થ ઘણા થઈ શકે. જીદુ કૃષ્ણમૂર્તિએ તેને “સભાન જાગૃતિ” (Conscious awareness) કહે છે. ધ્યાનમાં બેભાન નથી થવાનું, પણ જ્ઞાનથી પણ પરા એવી સ્થિતિની પ્રાપ્તિ થાય છે, જે સમાધિની નજીક છે. આવું એકાંત અનુભવ દ્વારા સહજ રીતે પ્રાપ્ત થઈ શકે, પરંતુ યોગ્ય અભ્યાસ થયા પછી જ. “આંતરિક એકાંત” આનંદદાયક છે. મહાન તત્ત્વજ્ઞાનીઓ, કવિઓ, લેખકો, વૈજ્ઞાનિકો જેમણે જગતને કશું પણ સુંદર પ્રદાન કર્યું છે, તેઓ સૌ જાણતા-અજાણતાં આવા અભ્યાસ સહિત કે રહિત એકાંતમાંથી અદ્ભૂત સર્જનાત્મક કૃતિઓ સર્જ શક્યા છે. આ સર્જનાત્મકતાને Creativity કહેવાય છે. નિર્દોષ બાળકોમાં, અભણ વ્યક્તિઓમાં, સત્વશીલ સ્ત્રીઓમાં આવી Creativity હોય છે.

સાચા એકાંતની પળોમાં આપણને એકલતા નડતી નથી. એકાંતને Solitude કહે છે અને એકલતાને Loneliness કહે છે. એકલતામાં આત્મજ્ઞાન હોતું નથી, તે તો નકારાત્મક સ્થિતિ છે. એકાંતમાં અનુભવી વ્યક્તિ અંતરનાં ઊંડાણોમાં ઉતરીને અદ્ભૂત આનંદની પ્રાપ્તિ કરે છે, તેને પછી બીજી કશી પ્રાપ્તિની જરૂર રહેતી નથી. એકાંતમાં આત્માની અનુભૂતિ થાય છે, તે Bliss છે. “While Solitude is richness of the Self, loneliness is its poverty.” એકાંતમાં એકલા હોવાનો આનંદ છે, જ્યારે એકલતામાં એકલા હોવાનું દુઃખ. આધુનિક વિચારકો, મનોવૈજ્ઞાનિકોનો એક એવો પણ અભિપ્રાય છે કે એકાંતના દીર્ઘ-કાલીન અનુભવને આધારે મનુષ્યો દીર્ઘાયુષી બને છે. જ્યારે એકલતા અનુભવનાર, અસહ્ય દુઃખના કારણે આપઘાતના રસ્તા પણ વિચારે છે. પ્રાચીન ઋષિ-મુનિઓ આવા એકાંતની શક્તિથી સેંકડો વર્ષ જીવી શકતા હતા. પુરાણોમાં હજારો વર્ષોના તપની વાતો સાંભળીએ છીએ તથા તિબેટના લામાઓ પણ, મુનિઓની જેમ સદીઓ સુધી જીવતાં હતાં.

હવે જેમને કોઈ પણ પ્રકારના યોગ, અભ્યાસ, સાધના કે તપના પ્રકારમાં જરા પણ રસ કે રૂચિ ના હોય તેમણે શું કરવું જોઈએ ? શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતાના ૧૨માં અધ્યાયમાં ભક્તિયોગમાં જવાબ છે : (સંપૂર્ણ આત્મ સમર્પણ) મનોવૈજ્ઞાનિકો જણાવે છે કે માત્ર મનુષ્યજાતિમાં જ પોતાપણનો કે Self નો ખ્યાલ મજબૂત છે. અન્ય પ્રાણીઓમાં તે ખ્યાલ આટલો પ્રબળ જોવા નથી મળતો. પ્રાણીઓને ભૂત-ભવિષ્યના ખ્યાલો ઓછા નડતા હશે, પરંતુ મનુષ્ય તો હંમેશા ભૂત ને ભવિષ્યમાં જ ખોવાયેલો કે રચ્યો-પચ્યો રહેતો હોય તેમ જણાય છે. વર્તમાનનું મહત્ત્વ હજુ પૂરેપૂરું સમજાવેલું સ્વીકારાયું નથી, સીવાય વિશેષ જ્ઞાનીઓમાં. બાળપણથી માંડીને યૌવન તથા ઘડપણ સુધીની કથાવાર્તા, માણસના

મનમાં સદાય રમતી રહે છે, તે તેના અસ્તિત્વને એક નક્કર અર્થ તથા મહત્ત્વ પૂરું પાડે છે, આમ ‘Self’નો ખ્યાલ ‘સ્વત્વ’ મજબૂત બને છે. આપણે આપણને અન્ય સૌ કરતાં વિશેષ મહત્ત્વનાં ગણીએ છીએ. જગતમાં આપણું વર્યસ્વ તથા નામ-કિર્તી વગેરે ટકી રહે તેવું સૌ ઈચ્છીએ છીએ. સૌને પ્રેમ-માન-સન્માન વગેરેની ખૂબ જરૂર હોય છે.

આવી ઈચ્છાથી મનુષ્ય સારાં કામો કરવા પ્રેરાય ને ટેવાય છે કે મજબૂર બને છે તેવું જોઈ શકાય છે. આ ‘સ્વ’ Selfના ખ્યાલની સારી બાજુ છે. પરંતુ કોકવાર તે ગળે બાંધેલા ઘંટની જેમ નડતરરૂપ પણ બને છે. ‘સ્વ’ના વધુ પડતા વિચારોથી ચિંતાઓ, અપેક્ષાઓ વગેરે પણ વધે છે. આપણા કરતા કોઈ અન્ય વ્યક્તિ વધુ મહત્ત્વની બની જાય તે ગમતું નથી. તેવા હેતુથી કે ઈર્ષ્યાથી કદાચ કોઈને અન્યાય પણ કરી બેસીએ છીએ, જરૂર.

એક મહાન ચીની સાધુ ‘ચાંગ-સૂ’ના સંબંધમાં સુંદર વાર્તા છે. તેમના ઘરની નજીક એક વિશાળ ઓક્-વૃક્ષ હતું, તે વૃક્ષનું લાકડું એક સુથારની નજરે નકામું ગણાતું હતું, કારણ કે તે ઝટ તૂટી જાય તેવું હતું. તેમાં સડો પડે કે તે વધુ ટકી શકે તેવું નથી, તેવો અભિપ્રાય હતો. તે વૃક્ષે પેલા સુથારને જણાવ્યું કે પોતે ઈચ્છા-પૂર્વક આવું હલકી જાતનું વૃક્ષ બન્યું હતું. કારણ કે તેને ઘણું જીવવું હતું. જો લાકડાની ગુણવત્તા સારી હોય તો તે વૃક્ષ જલદી કપાઈ જાય. લોકો પોપટને પાંજરામાં પૂરે છે, કોઈ કાગડાને પસંદ કરતાં નથી. સાધુએ જણાવ્યું છે કે જો તમે તમારું મૂલ્ય દુનિયાની દૃષ્ટિએ વધારવા ઈચ્છતા હો તો તમારે લોકોની ઈર્ષ્યા, ટીકા તથા અન્ય પ્રકારની હેરાનગતિનો સામનો કરવાની તૈયારી રાખવી પડે. તેના કરતાં, શા સારું, શાંતિથી ના જીવો ? કીર્તિ પ્રાપ્ત મનુષ્યોના અંગત જીવનમાં ઘણી વિટંબણાઓ વધે જ છે.

(અનુસંધાન પાન-૦૭ ઉપર)

સ્વ. હર્ષવીણાબેન હસમુખભાઈ પંડ્યાના સ્મરણાર્થે

સૌજન્ય : શ્રી હસમુખભાઈ જે. પંડ્યા, અમદાવાદ લોજ

વિશ્વ શાંતિના ઉપાસક બનો

પ્રસ્તુતિ

શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરિયા
સનાતન લોજ, સુરત

(ગુજરાત થિયોસોફિકલ ફેડરેશન આયોજિત સુરત મુકામેના ૯૧માં અધિવેશનમાં આપેલ પ્રવચન)

દૈનિક અખબારોનાં અહેવાલો બતાવે છે કે યુવા વર્ગમાં હિંસાનું પ્રમાણ વધ્યું છે.

બાળકો ધિક્કાર અને ઈર્ષ્યાને કારણે ઝગડે છે અને એકબીજાના ખૂન કરે છે.

આવા કુમળા, શુદ્ધ મનના બાળકો અને યુવાનો આવી ગુનાહિત પ્રવૃત્તિમાં કેમ જોડાય છે ?

બાળકો મોટાઓ પાસેથી શીખે છે, જ્યારે મોટાઓના વહેવારમાં ઈર્ષ્યા અને ધિક્કારને તે જૂએ છે ત્યારે તેઓના મનમાં સંસ્કાર પડે છે કે આ રસ્તો ખોટો નથી.

આપણા બાળકો સંસ્કાર થકી હૃદયથી શુદ્ધ છે. પરંતુ તેઓ અશુદ્ધિઓ, દુર્ગુણો મોટા થકી શીખે છે.

જો આપણે તેઓને ખોટું બોલતાં શીખવશું તો તેઓ ખોટું બોલશે.

જો તેઓને આપણે શાંતિ વિષે કહીશું તો તેઓ શાંતિને અપનાવશે.

જો આપણે તેઓને ધિક્કાર શિખવશું તો તેઓ ધિક્કાર અપનાવશે.

જો આપણે તેઓને પ્રેમ અને માયાળુપણાના સંસ્કાર આપીશું તો તેઓ બીજા સાથે પ્રેમાળ અને માયાળુ વ્યવહાર કરશે.

જન્મજાતની સાથે બાળક ઉપર પર્યાવરણની અસર જોવા મળે છે, તેઓ જે સાંભળે છે તેમાંથી જ પ્રવૃત્તિ અંગેના સંસ્કાર મેળવે છે.

મોટાઓ જે પ્રમાણે વર્તન કરે છે, બાળકો પણ તેવું જ વર્તન કરે છે, અનુકરણ કરે છે.

શું આપણે બાળકોને, દયાળુ બનાવીશું કે ઘાતકી ? આ આપણા ઉપર નિર્ભર છે.

આપણે વાલી તરીકે એ જાણવું ખૂબ જ જરૂરી છે કે આપણું દરેક કાર્ય અને શબ્દો મીઠાશ, સહનશક્તિ અને માન આપી શકે છે જે દરેક માટે ઉપયોગી બની શકે છે.

આપણા વ્યવહારથી જો આપણે બીજા પ્રત્યેની ઈર્ષ્યા, વિરોધ, જુદાપણુ, સામાજિક અને આર્થિક ઈર્ષ્યાને છોડી શકીશું તો બાળકો પણ આપણું અનુકરણ કરશે. આને માટે આપણે કશું બોલવું નહિ પડે. આપણે આપણા વિચારોના ચોકીદાર બનવું પડશે.

સમગ્ર માનવજાત એક કુટુંબ છે એવું આપણે આંતરિક જ્ઞાન સ્વીકારવું જરૂરી છે.

આપણી વિવિધતા સર્જનહારનું સર્જન છે, જેમ બગીચામાં અનેક પ્રકારના ફૂલો હોય છે.

જો આપણે આ વિવિધતાને વખાણીશું તો યુવાનો પણ તે સ્વીકારશે. બાળકો અને યુવાનોના ઉછેરમાં આ વિવિધતાનો સ્વીકાર અને પ્રસંશા હશે, વિશ્વાશાંતિ માટેનું આ પ્રથમ પગથિયું છે.

જે દિવ્ય શક્તિએ આપણું સર્જન કર્યું છે તેની સાથેનું ધ્યાન દ્વારા થતું એકત્વ એ માનવ એકતા અને વાસ્તવિક જીવન માટે ખૂબ જ જરૂરી અને યોગ્ય પગલું છે.

આવી ક્ષણો આપણા માટે આપણા હૃદયમાં આનંદની, શાંતિની અને પ્રેમની ક્ષણો હોય છે.

આપણી અંદર પ્રકાશ રહેલ છે જે પ્રકાશ સર્જનહારનો છે. આપણી પોતાની સાચી ઓળખનો આ પ્રકાશ આ ચેતના દરેકમાં રહેલી છે. બીજામાં રહેલ આ પ્રકાશ ચેતનાને ઓળખવી જરૂરી છે, આનાથી બહારના મતભેદો દૂર થશે.

માણસના પોશાક, ભાષા જે બહારથી વૈવિધ્ય રૂપે દૃશ્યમાન થાય છે તેમાં આપણે પરમાત્માના એક પ્રકાશને જોઈ શકીશું.

આમ ધ્યાન દ્વારા એકતાને આપણી સમજણની ગેહરાઈમાં ઉતારી શકીશું. આ રીતે આપણે એકતાના દાખલારૂપ બનીશું.

ધ્યાનની આ બાબત યુવાનોને શાંતિ પ્રદાન કરશે. આ સાથે તેઓને અહિંસાનું, સત્યનું, માનવતાનું, શુદ્ધતાનું મૂલ્ય સમજાશે અને તેઓ દરેકને પ્રેમ આપતા થશે અને જીવનમાં નિષ્કામ સેવાને અપનાવશે.

જો આપણે આપણા બાળકોને શાંતિવાળુ જગત આપવા ઈચ્છતા હોઈએ તો આપણે હકારાત્મક ભાવનાવાળા બનવું પડશે.

આપણે પૃથ્વી ઉપરના સાતસો કરોડ માનવીઓ પૈકીના એક છીએ.

આપણે અહિં અશાંતિ ઊભી કરવા માટે નથી આવ્યા, વિશ્વ શાંતિના ઉપાસક બનો.

અગત્યની જાહેરાત

જાહેરાત નં. ૧ : થિયોસોફિકલ વર્ક્સ ટ્રેઈનીંગ કેમ્પ

ઈન્ડિયન સેક્શન દ્વારા આયોજીત વર્ક્સ ટ્રેઈનીંગ કેમ્પ તા. ૨૮-૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૯ દરમિયાન ઈન્ડિયન સેક્શનના હેડ ક્વાર્ટર્સ, વારાણસીમાં યોજાયો છે. શ્રી યુ. એસ. પાન્ડે દ્વારા સંચાલન થશે.

૧ સપ્ટેમ્બર સુધીમાં ભાગ લેનાર સભ્યો નીચે જણાવેલ સુવિધાઓ સાથે નામ નોંધાવી દેવાનું રહેશે.

- (૧) સૂર્યાશ્રમ : રૂ. ૧૨૫૦ (રૂ. ૧૫૦/- રહેઠાણ વ્યવસ્થા, રૂ. ૨૦૦/- નાસ્તો તથા ભોજન)
 (૨) અન્ય આવાસો (સુદર્શન, ધ્રુવ, વગેરે) : રૂ. ૮૫૦ (રૂ. ૫૦/- રહેઠાણ વ્યવસ્થા, રૂ. ૨૦૦/- નાસ્તો તથા ભોજન)

રૂ. ૨૦૦/- રજીસ્ટ્રેશન ચાર્જ તેમાં સામેલ છે. રહેઠાણ વ્યવસ્થા તા. ૨૭મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૯ ના રોજ ૨.૦૦ વાગ્યાથી મળી શકશે તથા તા. ૩૦મી સપ્ટેમ્બરના રોજ સવારે ૧૧ વાગ્યા સુધી રહેશે. તા. ૨૭મીએ લંચ અને ડીનર મળી શકશે. તા. ૩૦મીએ ફક્ત નાસ્તો મળશે.

સૂર્યાશ્રમમાં ફક્ત ૩૦ સભ્યો માટે રહેઠાણ વ્યવસ્થા છે અને અન્ય રહેઠાણોમાં ફક્ત ૬૬ સભ્યો રહી શકશે. 'ફર્સ્ટ કમ ફર્સ્ટ સર્વ' (વહેલા તે પહેલાના ધોરણે)ના આધારે વ્યવસ્થા મળશે.

જો તા. ૧૫.૦૯.૨૦૧૯ પહેલા રજીસ્ટ્રેશન કેન્સલ કરવામાં આવશે તો રૂ. ૨૦૦/- કાપીને બાકીની રકમ તા. ૧૫.૧૦.૨૦૧૯ પછી પરત કરવામાં આવશે.

નિયત રકમ મોકલવા અંગે : Vijaya Bank, Kamachha Branch, Varanasi, Account No. 718301010005045, IFSC Code : VIJB0007183 in the name of The Indian Section, The Theosophical Society.

માહિતીની જાણ કરવી : Mr. A. N. Singh, Accountant, Indian Section.

E-mail દ્વારા : theosophvns@gmail.com અથવા ટેલિફોન : 0542-2400773

શ્રીમાન એ. એન. સિંગને આપની બધી જ વિગતો-નામ, સરનામું, ટ્રાન્સફર એકાઉન્ટ, તારીખ અને પૈસા મોકલવાની વિગત જણાવવી. નહિ તો નામ રજીસ્ટર થઈ શકશે નહિ. સભ્યો રોકડા અથવા ડ્રાફ્ટ પણ મોકલી શકશે. ભાગ લેનાર સભ્યોએ પોતાનો મોબાઈલ નંબર અને ઈ-મેઈલ સરનામું તથા આગમન તથા વિદાયનો સમય જણાવવાનો રહેશે. (આગળની જાહેરાત નં. ૨ પાના નં. ૧૯ ઉપર)

સ્વ. ધર્મિષ્ઠાબેન તરુણકુમાર દેખ્તાવાલાના સ્મરણાર્થે
 સૌજન્ય : શ્રી તરુણકુમાર એમ. દેખ્તાવાલા, રેવા લોજ, વડોદરા

અપરોક્ષાનુભૂતિ

પ્રસ્તુતિ

શ્રી ભાસ્કરભાઈ ભટ્ટ
અમદાવાદ લોજ, અમદાવાદ

ભરૂચ 'મનન આશ્રમ'ના પૂ. સ્વામીશ્રી તદ્રુપાનંદજીએ 'અપરોક્ષાનુભૂતિ' પર તા. ૧૩.૨.૮૩ થી તા. ૧૪.૩.૮૩ એટલે કે એક માસ સુધી વક્તવ્ય આપેલ. હોલની તમામ ખુરશી અને પગથિયા ઉપર લોકો બેસતા, હોલના બારણા ખોલીને લોકોને બહાર પણ બેસાડવામાં આવતા. પાંત્રીસ વર્ષ થઈ ગયા. મારી હાલની લગભગ છ માસની વિદેશ U.S.A. ની યાત્રા દરમિયાન ૫૦૦ પાનનું અને ૧૪૪ શ્લોકનું 'અપરોક્ષાનુભૂતિ' પુસ્તક જેની સાતથી પણ વધુ આવૃત્તિ થઈ છે તે અભ્યાસ માટે મળ્યું. સ્વામીશ્રી તદ્રુપાનંદજીએ તેમના પ્રકાશિત થયેલ તમામ પુસ્તકો શ્રી લક્ષ્મણભાઈને ભેટ આપેલા અને શ્રી લક્ષ્મણભાઈએ પોતે પ્રકાશિત કરેલ બ્રહ્મસૂત્ર, કઠોપનિષદ, રુદ્રાભિષક વિગેરે પુસ્તકો સ્વામીજીને ભેટ આપેલ. આત્મ સાક્ષાત્કાર માટે ભક્તિ, જપ, યશ, ધૂન, કથા, પ્રવચન, યોગ, નિદિધ્યાસન, વેદાંત વિગેરે પ્રક્રિયાઓ છે. આદિ શંકરાચાર્યજીએ ઉપનિષદો, ગીતા, સ્તોત્રો, વિગેરે લખી તેમજ બ્રહ્મસૂત્ર વિગેરેના ભાષ્યો લખી ઘણું મોટું કામ કરેલ છે. તેઓશ્રીનો જન્મ જ્યારે થયો ત્યારે ભારતમાં પાખંડ અને પાપાચાર ફાલ્યા-ફૂલ્યા હતા. તાંત્રિકો, શાક્તો, કપાલિકોની બોલબાલા હતી. નાસ્તિક સંપ્રદાયોનું જોર વધ્યું હતું. ત્યારે હિંદુ ધર્મનું સાચા અર્થમાં પુનઃ સ્થાપન કર્યું.

'અપરોક્ષાનુભૂતિ'ને સમજવા પ્રથમ 'પ્રત્યક્ષ' અને 'પરોક્ષ'ને સમજીએ. પ્રત્યક્ષ : જે વસ્તુ, વિષય કે વ્યક્તિને હું મારી સમક્ષ જ્ઞાનેન્દ્રિયની મદદથી જાણું છું તે ઈન્દ્રિય જન્ય જ્ઞાન છે અને તે 'પ્રભુનું જ્ઞાન કહી

શકાય. દા.ત., મહાન, વૃક્ષ, પર્વત વેગેરે. પરોક્ષ : જે વિષય ઈન્દ્રિયથી સૂક્ષ્મ છે જ્યાં જ્ઞાનેન્દ્રિય પહોંચી શકતી નથી, અર્થાત્ જે ઈન્દ્રિયગમ્ય નથી તેને પણ હું જાણું છું. દા.ત., રાગ, દ્વેષ, સ્નેહ. આ બધાને હું પરોક્ષ રીતે જાણું છું, તે ઈન્દ્રિયગમ્ય નથી છતાં અનુમાનથી, મનથી, બુદ્ધિથી સમજી શકાય છે, આવું જ્ઞાન પરોક્ષ છે.

આત્મા નેત્ર, વાણી, ઈન્દ્રિય, તપ કે કર્મથી પ્રાપ્ત થતો નથી. આત્મા નથી પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ. તે અપરોક્ષ છે. તે બ્રહ્મ કે આત્મા છે તે જ માત્ર 'અપરોક્ષ' છે. 'રામ' કે 'કૃષ્ણ'ના દર્શન થાય પણ બ્રહ્મ કે આત્માના નહીં. પોતાના સ્વરૂપના કે આત્માને કે જે અપરોક્ષ છે તેને જાણવા-જોવા ઉપદેશની જરૂર છે. અનુભૂતિ અર્થાત્ અનુભવ. અપરોક્ષાનુભૂતિ એટલે જ આત્મજ્ઞાન કે બ્રહ્મજ્ઞાન, જેનો સાક્ષાત્કાર થાય, જેનાથી પરમ આનંદની પ્રાપ્તિ થાય છે. ચિંતન મનનો તરાપો લઈ 'અપરોક્ષ અનુભૂતિ' જેવી જ્ઞાનનોંકા સમીપ પહોંચીને આત્મસાક્ષાત્કાર સુધી પહોંચી શકાય છે. છતાં સર્વકાળે, સર્વ સ્થળે આત્માના દર્શન થાય નહીં. જ્ઞાન દ્વારા જ અપરોક્ષ આત્મા છે તેને જાણી શકાય. જેને સ્વ સ્વરૂપનો સાક્ષાત્કાર કહેવાય છે. આ ગ્રંથ મોક્ષ - મુક્તિ - સાક્ષાત્કાર માટે જ છે.

આ ગ્રંથનો અભ્યાસી સાધન ચતુષ્ટ (વિવેક, વૈરાગ્ય, ષટ્સંપત્તિ, મુમુક્ષતા) સંપન્ન હોવો જોઈએ. આપણે છીએ ? પદાર્થમાંથી નજર ફેરવી પરમાત્મામાં સ્થિર કરવી તે વૈરાગ્ય. 'વિવેક' એટલે પોતાના શરીરથી ભિન્ન આત્મા સમજવો તે. 'ષટ્સંપત્તિ' એટલે શમ, દમ, ઉપરતિ, તિતિક્ષા, શ્રદ્ધા અને સમાધાન અને

સૌજન્ય : સ્વ. નિર્મળાબેન જી. સોનેજીના સ્મરણાર્થે !

સ્વ. શ્રી ઘનશ્યામભાઈ જે. સોનેજીના સ્મરણાર્થે, અમદાવાદ લોજ

મુમુક્ષતા એટલે મુક્તિની ઈચ્છા. આવી વ્યક્તિને સમૃદ્ધિ જડ અને નિરર્થક દેખાય. તેને યુવાની કે વૃદ્ધત્વ નથી. આ દેહને ત્રણ શરીર છે (૧) સ્થૂળ દેહ (ફીઝીકલ ગ્રોસ બોડી) ને હૃદય, ફેફસાં, મજજા, જઠર, આંતરડા અને અવયવ લોહી વિગેરે છે, જેને ડાઘુઓ ઉપાડે છે. (૨) સૂક્ષ્મ દેહ (સટલ બોડી) જેને ડાઘુઓ ઉપાડી લઈ જતા નથી પણ વાસનાનાં સૂક્ષ્મ રૂપે નવા ગર્ભમાં પ્રવેશ કરી સુખ-દુઃખ ભોગવવા વારંવાર જન્મ લે છે. આના ૧૭ અવયવો છે. ૫ જ્ઞાનેન્દ્રિય, ૫ કર્મેન્દ્રિયો, ૫ પ્રાણ અને મન-બુદ્ધિ (૩) કારણ શરીર (કોઝલ બોડી) જે સ્થૂળ અને સૂક્ષ્મ શરીરનું કારણ છે. શરીરને જ આત્મા એટલે દોરીને સર્પ માનવું. તેવા અજ્ઞાનથી જ આપણે અનેક યોનીઓમાં પ્રવેશીએ છીએ. આત્મા અને દેહને ભિન્ન કરવાની દિશામાં પ્રયાણ કરવું તેજ આત્મવિચારણા. આત્મા શરીરથી ભિન્ન છે, તે કાંઈ કરતો નથી કરાવતો નથી. નવ દ્વારવાળા (૨ આંખ, ૨ નાક, ૨ કાન, ૧ મોં, ગુદા ૧, ઉપસ્થ ૧) નગરમાં - પૂરમાં રહે છે. છતાં આત્મા શરીરને સ્ફુર્તિ પ્રદાન કરે છે. આત્મા પાંચ કોષ (અન્નમય, પ્રાણમય, મનોમય, વિજ્ઞાનમય અને આનંદમય)થી પણ સૂક્ષ્મ છે. કબીર કહે છે, જેમ આંખમાં કીકી તેમ દેહમાં જગતનો નાથ વસેલો છે. મૂર્ખને તેનું જ્ઞાન નથી. માટે બહાર શોધે છે. આત્મા જ્ઞાન સ્વરૂપ અને પવિત્ર છે. દેહ માંસમય અને અપવિત્ર છે. છતાં, દેહ મોક્ષનું સાધન છે. માટે અપવિત્ર રહેતો નથી. શરીર અને આત્મા બંને વિરુદ્ધ ધર્મવાળા છે. બે વચ્ચે સંબંધ કેવો ? હું શાંત સ્વરૂપ છું, તે જ્ઞાન છે.

ચૈતન્ય કો કર ભિન્ન તન સે,
શાંતિ સમ્યક્ પાયેગા,
હોગા તુરત તૂ હિ સુખી
સંસાર સે છૂટ જાયેગા.

સ્વ. અંજનાબેન સોનેજીના સ્મરણાર્થે

સૌજન્ય : શ્રી ભાસ્કરભાઈ સોનેજી, અમદાવાદ લોજ

સંબંધ તજ દે, દેહ સે

હોજા અજર ! હોજા અમર !

મનનો સડો એટલે વિષય ચિંતન. કાળયુક્તથી કોઈ બચ્યું નથી. બે ઘંટીના પડ, તેમાં ઉપરના પડમાં ખીલો લગાડેલ હોય છે. પોતે પીસાતો નથી પણ દાણા પીસાય છે. જ્ઞાન દ્વારા જ શરીરભાવ નષ્ટ થાય. જ્ઞાન માટે સતત ચિંતન જરૂરી છે. જીવ વાસના પ્રમાણે આગળ જવાનો, દેહ પાછળ છૂટી જવાનો. દેહનું અભિમાન છોડો. મમત્વ, મોહ, શોક એ બધા મનનાં મળ છે.

સ્થૂળ દેહમાં બુદ્ધિ અને વિસર્જન છે જેમાં શૈશવ, યુવાની, પ્રૌઢત્વ, વૃદ્ધત્વ અને વિસર્જન એવી સર્વ વિકારી શુંખલા છે. સૂક્ષ્મ શરીરમાં પણ ક્રોધ, લોભ, મોહ, કામ એમ વિકારો છે. આત્મા અસંગ છે.

જીવન મુક્ત દશા એટલે શરીરનો સંહાર નહીં, ત્યાગ નહીં, શરીર સાથે મરવાની ક્રિયા એ જ જીવનમુક્તિ. ન હું શરીર છું, ન તે મારું છે. આત્મા સ્વયં પ્રકાશિત છે, દેહ જડ છે. તેથી દેહ આત્મા ન હોઈ શકે. અજ્ઞાનમાં જે જીવ છે તે જ્ઞાનમાં આત્મા છે. શરીર સાથેના ગાઢ તાદાત્મ્યથી અવિદ્યા દ્વારા આત્મા જ જીવરૂપે ભાસે છે. સૂક્ષ્મ શરીર આત્મા ન હોઈ શકે. આત્મા કશાથી બન્યો નથી. સૂક્ષ્મ દેહ અવ્યાપક છે. આત્મા સર્વ વ્યાપ્ત છે. બ્રહ્માનંદો જ્ઞાતા કશાય ભયને પ્રાપ્ત થતો નથી એટલે કે શરીરના મોતનો ભય નાશ પામે છે. અપરોક્ષ અનુભૂતિનો નિયોડ કાઢીએ તો જીવ અને આત્માનો કે પિંડ અને બ્રહ્માંડનો ભેદ જ નથી. તત્ત્વજ્ઞાની – આત્મજ્ઞાની જીવનમુક્ત હોય છે. જગતના વ્યવહારને મિથ્યા – સ્વપ્નવત્ સમજી તેમાંથી મનને ઉપરામ કરવું. પ્રારબ્ધને પ્રભુનો પ્રસાદ ગણી સ્વીકારનારમાં જ સાર્થકતા છે. માટે શોક કે દુઃખ

અનુભવ્યા વિના પ્રારબ્ધ ભોગવી જગત સાથે અનુકૂળ થવું તે સર્વોત્તમ ચાવી છે. ત્રણ પ્રકારના કર્મ :

(૧) સંચિત કર્મ : અનેક કર્મ એવા છે કે જેના ફળ હજુ મળ્યા નથી, પણ મળશે તો ખરાં જ. જે ભોગવવા શરીર જરૂરી છે, નહીં ભોગવાએલું કર્મનું બેંક બેલેન્સ તે સંચિત કર્મ.

(૨) આગામી કર્મ : જેનું ફળ મળ્યું નથી, કર્મ શાંત થયું નથી પણ ફળ આપવા પ્રેરિત થાય છે તે.

(૩) પ્રારબ્ધ કર્મ : સંચિત કર્મ એ ધનુષ્ય અને પ્રારબ્ધ કર્મ એ બાણ છે. જ્યારે પ્રારબ્ધ કર્મ ભોગવાઈ જાય છે ત્યારે જ બાણની ગતિ સમાપ્ત થાય છે. સંચિત કર્મને નવી યોનિમાં, નવા જન્મે પ્રારબ્ધ કર્મ કહેવાય. પણ શરીરની જાતિ, યોનિ અને સુખ-દુઃખ કોણ નક્કી કરે ?

સમાધાન : સર્વથી મુક્તિનો એક જ ઉપાય કે મન, અર્થ, ભોગ અને આયુષ્ય પાછળ દોડે છે; તેને થંભાવી આત્મચિંતનનાં માર્ગે વાળવું અને જ્ઞાનનાં બળથી પ્રારબ્ધ ભોગવીને પૂર્ણ કરવું, તે જ સંસારથી મુક્તિ છે. પ્રારબ્ધ કર્મ ભોગવવાથી અને આગામી અને સંચિત કર્મ આત્મજ્ઞાનથી નષ્ટ થાય છે. 'હું બ્રહ્મ છું' તે આત્મજ્ઞાન. ત્રણે કર્મો જ્ઞાનાગ્નિમાં ભસ્મીભૂત થતાં જન્મ-મૃત્યુના ચક્રનો અંત આવે છે અને જ્ઞાન દ્વારા મુક્તિ કે મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે.

જ્ઞાની-અજ્ઞાની બંનેને પ્રારબ્ધ કર્મ ભોગવવું પડે છે, પણ અજ્ઞાની માને છે કે હું દુઃખ ભોગવી રહ્યો છું. જ્યારે જ્ઞાની માને છે કે પ્રારબ્ધ તો શરીરને છે. હું તો આત્મ સ્વરૂપ છું. બ્રહ્મનું જ્ઞાન થવાથી જગતનો નાશ થાય છે. આત્મચિંતન, મનન, નિદિધ્યાસન એ જ જ્ઞાની માટે આત્મસ્મરણનું મેદાન છે. પ્રારબ્ધ અજ્ઞાનીને સમજાવવા માટે જ છે. જ્ઞાનીને શરીરની કે પ્રારબ્ધની

ચિંતા હોતી નથી. દેહ પાંચના પ્રપંચથી બન્યો છે. પ પ્રાણ, પ જ્ઞાનેન્દ્રિય, પ કર્મેન્દ્રિય અને શરીર પોતે પણ પાંચ મહાભૂતનું બનેલું છે. આ પ્રપંચ સુષુપ્તિમાં અદૃશ્ય થાય છે. તેથી પ્રપંચ સત્ય નથી. જો હું મને શરીર માનું તો પ્રારબ્ધ છું અને બ્રહ્મ માનું તો પ્રારબ્ધ નથી. પ્રારબ્ધનો કદી સ્વીકાર થઈ શકે નહીં.

નિદિધ્યાસન : જ્ઞાન પ્રાપ્તિનું સાધન છે. આજ્ઞા પંદર અંગો છે. આ મુજબ અભ્યાસ કર્યા વિના, સત્, ચિંતા, આનંદ સ્વરૂપ જે આત્મા છે તેની પ્રાપ્તિ થતી નથી. મુમુક્ષુએ લાંબા સમય સુધી નિદિધ્યાસન કરવું. ધનથી કોઈ અમર થઈ શકે નહીં. આ આત્મા દર્શનીય, શ્રવણીય, મનનીય છે. સાક્ષાત્કાર કરવા યોગ્ય છે. દર્શનીય જ્ઞાનચક્ષુ દ્વારા જાણી શકાય, આત્મા પોતાથી જૂદો છે. શ્રવણીય ગુરુદ્વારા છે. આત્માને મનન - ચિંતન દ્વારા સમજવો - ધ્યાન દ્વારા સમજવો. ધ્યાન, ધ્યાતા, ધ્યેય એક થઈ જાય તેવું ચિંતન કરવું. મુખ્યત્વે અજ્ઞાન દૂર ના થાય ત્યાં સુધી નિદિધ્યાસન કરવું. આ નિદિધ્યાસન મુખ્ય સાધના છે - શ્રેષ્ઠ સાધના છે. નિદિધ્યાસન એ ધ્યાન નથી. ધ્યાનની ઈચ્છાથી થયેલો પ્રયત્ન તે નિદિધ્યાસન.

શરીર સત્ય છે તેવી વિપરીત ભાવના નિદિધ્યાસનથી દૂર થાય છે. તેના પંદર અંગો છે. (૧) યમ (૨) નિયમ (૩) ત્યાગ (૪) મૌન (૫) દેશ (૬) કાળ (૭) આસન (૮) મૂળ બંધ (૯) દેહની સમતા (૧૦) દૃષ્ટિની સ્થિરતા (૧૧) પ્રાણનો નિરોધ (૧૨) પ્રત્યાહાર (૧૩) ધારણ (૧૪) ધ્યાન અને (૧૫) સમાધિ. દર્શન એટલે જોવું નહીં પણ જાણવું. અપરોક્ષાનુભૂતિમાં ઈન્દ્રિય, મન, બુદ્ધિ, તર્ક બાધક છે. સ્વાભાવિક સહજ ભાવે કેળવાયેલી અને સતત જાગૃતિમાં થયેલી બ્રહ્મ વિચારણાને નિદિધ્યાસન કહે છે. સોડહં,

સૌજન્ય : શ્રી રૂપરૂદ્રીનભાઈ ટી. કપાસી

ભાવનગર લોજ

શુદ્ધોહં, બુદ્ધોહં, મુક્તોહં, શિવોહં, આનંદ સ્વરૂપોહં આ વિચારણા કરવાની છે. આ પંદર અંગો પતંજલિ યોગ દર્શન અને વેદાંત દર્શન એમ બંને મુજબ મૂલવીશું. વેદાંત દર્શનથી નિદિધ્યાસન મહદ્ અંશે સંન્યાસીઓ કહે છે.

(૧) યમ : વ્યક્તિનું જે નિયમન કરે તે યમ. નિદિધ્યાસનનું પહેલું અંગ આ માટે અભ્યાસ, વિવેક, વૈરાગ્યના બંધ બાંધવા. આથી વિષયાસુખ, પ્રવાહ બ્રહ્મની દિશામાં વળશે. પતંજલિ યોગ દર્શન મુજબ

(A) અહિંસા : બંનેમાં છે. અહિંસાનું સાનિધ્ય લઈ સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, અપરિગ્રહનું અનુષ્ઠાન કરવાનું છે. હિંસાનો સહારો લેવાનો નથી. વેદાંતમાં અહિંસા એટલે શરીરની અને માનસિક હિંસા નહીં. કલેશ કે દુઃખ ન ઉપજાવવું તે. કોઈપણ વ્યક્તિ વિષે જાણે અજાણે રાગ કે દ્વેષ સંગ્રહિત કરવા તે સૂક્ષ્મ હિંસા છે, તે પણ નહીં. આપણે જ્યારે મનથી બીજાનું દુઃખ, તે મારું દુઃખ તેવું સમજાય ત્યારે જ આપણે મનથી અહિંસક બની શકીએ. વાણી દ્વારા બીજાનું અપમાન થાય તે વાણીની હિંસા. જીવમાત્રની હિંસાથી દૂર રહેવું. (B) અહિંસા અને સત્ય બંને ધૂટા ન પાડી શકાય. સત્ય ન બોલાય તો મૌન રહેવું. (C) અસ્તેય એટલે અન્યના દ્રવ્યમાં કર્મ, મન અને વાણીથી દૂર રહેવું. (D) બ્રહ્મચર્ય : બ્રહ્મમાં રમણ કરવું. સ્મરણ, ક્રિડા, ગુપ્તવાર્તા, સંભોગ, રાગપૂર્વક જોવું તેવી ક્રિયાઓ ન કરવી. (E) અપરિગ્રહ એ યમનું પાંચમું અંગ છે. પણ ડાયાબીટીઝમાં ડોક્ટરે ગળપણ ના લેવાનું કહ્યું હોય અને તે ના લો તે અપરિગ્રહ નથી. ભોગ સાધનનો મમત્વ બુદ્ધિથી સ્વીકાર તે પરિગ્રહ અને ના કરવો તે અપરિગ્રહ.

(૨) નિયમ : નિદિધ્યાસનનું બીજું અંગ નિયમ અને સંયમ વિનાનું જીવન અવ્યવસ્થિત અને ધ્યેયહીન હોય છે. યોગદર્શન મુજબ નિયમ પાંચ છે : (૧) શૌચ - પવિત્રતા (૨) સંતોષ (૩) તપ (૪) સ્વાધ્યાય (૫)

ઈશ્વર પ્રણિધામ. વેદાંતમાં હઠયોગપ્રદીપિકા મુજબ નિયમની સંખ્યા દસ જણાવી છે. જે અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, ક્ષમા, ધૃતિ, દયા, આર્જવ, મિતાહાર અને શૌચ કહ્યા છે. સ્વામીજીએ યમમાં પણ યોગસૂત્ર મુજબ અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય પણ જણાવ્યા છે. બંને પુસ્તકો જુદાં છે. યમ અને નિયમ બંનેમાં આ દર્શાવ્યા છે, એટલે આપણે એટલું જ વિચારીએ કે મુખ્ય નિદિધ્યાસનમાં તો આવે જ છે. એટલે કરવાનું છે.

(૧) શૌચ : શરીરની બહારની અને અંદરની શુદ્ધિ તે શૌચ. અંદરની શુદ્ધિ પનિહત પદાર્થના ભોજનથી થાય છે. નેતિ-ધોતી વિગેરે પણ અનુકૂળ રહે તો કરવા, મનનું શૌચ રાગ, દ્વેષ, ઈર્ષ્યા, મદ, માન છોડવા. (૨) સંતોષ બીજો નિયમ. જીવનયાત્રા ટકાવી રાખવા જે પદાર્થોની જરૂર છે તે માટે જ પ્રયત્ન કરવો. અન્ય બીન જરૂરી પદાર્થોમાં અસ્પૃહા તે જ સંતોષ. સાધકે જે કાંઈ પ્રારબ્ધ અનુસાર મળે તેમાં સંતોષ માનવો. (૩) તપ અને યોગશાસ્ત્રમાં એક ક્રિયા છે. વાસનાગ્રસ્ત વ્યક્તિ માટે આવશ્યક છે. વાસના વધુ હોવાથી ચિત્તમાં રજસૂ અને તમસૂની પ્રાધાન્યરૂપ અશુદ્ધિ હોય છે. તેથી તેવી વ્યક્તિનું ચિત્ત અને ઈન્દ્રિયો વિષયોમાં સતત રમણ કરે છે. યોગમાં વૃત્તિઓનો નિરોધ જ અગત્યનો છે. તપ કરવાથી દેહને કષ્ટ પડે છે. ઈન્દ્રિયો નિર્બળ બને છે અને વિષયાકાર વૃત્તિનો નિરોધ કરવામાં સરળતા રહે છે. તપ શુભ કર્મ છે એટલે પૂણ્યની પ્રાપ્તિ થાય છે. શરીરનું શોષણ કરવું તે ઉત્તમ તપ છે. મૌનવ્રત રાખવું તે પણ તપ છે. તપ આચરનારે ધ્યાન રાખવું કે મનની પ્રસન્નતાનો ભંગ ન થાય. શાસ્ત્રની આજ્ઞા મુજબ જ તપ કરવું. જ્ઞાનરૂપી તપ જ સાચું છે, તેમ ગીતાજીમાં કહ્યું છે. (૪) સ્વાધ્યાય એટલે મોક્ષશાસ્ત્રનું અધ્યયન કે મનન. સદ્ગુરુ દ્વારા અપાએલ મંત્રનો જપ કે ઈષ્ટદેવનો જપ તેમ પણ થાય. આથી ઈશ્વરનો અનુગ્રહ પ્રાપ્ત થાય છે માટે જ (અનુસંધાન પાન-૦૪ ઉપર)

‘શ્વેત પદ્માષ્ટમી’ ઉજવણી કાર્યક્રમનો અહેવાલ

પ્રસ્તુતિ

શ્રી રમેશ ડોલીઆ, સહમંત્રી
અમદાવાદ લોજ, અમદાવાદ

અમદાવાદ લોજ, અમદાવાદ દ્વારા આયોજિત ‘શ્વેત પદ્માષ્ટમી’ કાર્યક્રમનો અહેવાલ

તારીખ : ૧૨.૫.૨૦૧૯, રવિવાર,
સ્થળ : બાલકૃષ્ણ હવેલી, મણિનગર.
હાજર સભ્યો : ૭૦

કાર્યક્રમની શરૂઆત સવારે ૯.૩૦ કલાકે ધ્યાન અને યુનિવર્સલ પ્રેયર દ્વારા થઈ. ત્યારબાદ પ્રમુખશ્રીએ આ કાર્યક્રમની ભૂમિકા સમજાવી. હાજર સર્વ સભ્યોનું સ્વાગત કર્યું. સુંદર ભજનના ગાનથી સભામાં આધ્યાત્મિક વાતાવરણ પ્રસરી ગયું.

ત્યારબાદ સહમંત્રી શ્રી રમેશ ડોલીઆએ મેડમ હેલેના પેટ્રોવના બ્લેવેટસ્કીના જીવનની અગત્યની તવારીખો દર્શાવી. તેમની ઈચ્છા મુજબ તેમના દેહાવસાનના દિવસને ‘શ્વેત પદ્માષ્ટમી’ નીમિત્તે મળીને ‘ભગવદ્ ગીતા’, ‘મૌનનો નાદ’ ને ‘લાઈટ ઓફ એશિયા’ માંથી વાંચન કરવું તે અનુસાર આજના ત્રણ વક્તાઓનો પરિચય આપ્યો ને તેમનું સન્માન પુષ્પ ને ખેસ દ્વારા કરી પ્રવચનો આપવા નિમંત્રણ આપ્યું.

પ્રથમ પ્રવચન ‘મૌનનો નાદ’ પર ડૉ. વર્ષાબેન પટેલે સુંદર રીતે તેના અગત્યના પાસાઓને યાદ રાખી શકાય તેમ સમજાવ્યા. મૌનની અગત્યતા પર ભાર મૂકીને સભ્યોને તેની શરૂઆત કરવા આકર્ષિત કરી શક્યા.

બીજું પ્રવચન ‘ભગવદ્ ગીતા’ પર શ્રી પ્રો. હરિવદન છીંકણીવાળાએ આપ્યું. તેમણે ગીતાના ૧૨માં અધ્યાયના ૨૦ શ્લોકોમાં ભક્તિયોગ વિષે વિસ્તારથી ભક્તના લક્ષણોને સાધનોનું વર્ણન કર્યું.

લક્ષ્મી સહિત ૨૦ મિનિટના વિરામ બાદ પ્રમુખ શ્રી પ્રફુલભાઈ શાહે યોગદાન આપનાર સભ્યોનું પુષ્પો ને ખેસથી સ્વાગત કર્યું. સ્વ. અંબાલાલ ખત્રી જેમના સૌજન્યથી આજનો પ્રોગ્રામ રાખેલ છે તેમને પણ યાદ કર્યા ને તેમના પુત્ર શ્રી ધર્મેશભાઈ કીરીનું પણ સન્માન કર્યું. અન્ય યોગદાન કરનાર

શ્રી દિવ્યેષભાઈ મહેતાનું સન્માન શ્રી મધુભાઈ શાહે અને શ્રી અનિરૂદ્ધભાઈ શાસ્ત્રીનું સન્માન શ્રી જયંતીભાઈ પરમારે કર્યું. શ્રી હસમુખભાઈ પંડ્યાનું સન્માન શ્રી રમેશભાઈ ડોલીઆએ કર્યું. શ્રી હસમુખભાઈ પંડ્યાએ હવે પછીના દિવાળીના પ્રોગ્રામ માટે રૂ. ૫૦૦૦/- નું યોગદાન આપેલ છે.

ત્યારબાદ ત્રીજું પ્રવચન ‘લાઈટ ઓફ એશિયા’ પર થિયોસોફિક જ્યોતિ’ ના તંત્રી શ્રી હર્ષવદનભાઈ શેઠે આપ્યું. ગૌતમ બુદ્ધના જીવનની વિગતો કમબદ્ધ સમજાવીને તે યુગનો પરિચય સુંદર કરાવ્યો. સભ્યોને જાણે એક ફિલ્મ સામેથી પસાર થતી હોય તેમ બુદ્ધના વિવિધ પાસાઓને વણી લીધા.

અંતમાં સેક્રેટરી શ્રી ભરતભાઈ યુડાસમાએ આભારવીધી કરતાં સર્વ વક્તાઓ, હાજર સભ્યો વિગેરેનો આભાર માન્યો.

બપોરે ૧.૩૦ વાગે ભોજન લીધા બાદ કાર્યક્રમનું સમાપન થયું.

...

શ્રદ્ધાંજલિ

મૈત્રેય બ્રહ્મવિદ્યા મંડળ, બાલાસિનોરના ખૂબ જૂના થિયોસોફિસ્ટ શ્રી કાંતિલાલ વિરચંદ શાહનું ૯૫ વર્ષની વયે અવસાન થયેલ છે. તેમનો ડિપ્લોમા નંબર ૫૬૫૧૪ છે. દીર્ઘાયુ સભ્યે બાલાસિનોરની લોજમાં ઉત્સાહથી રસપૂર્વક કાર્ય કરીને નિષ્ઠાવાન કાર્યકર તરીકે અન્ય સભ્યોને ખૂબ જ પ્રેરણા આપેલી. સદ્ગતના આત્માને શાંતિ પ્રાપ્ત થાય તેવી પ્રાર્થના લોજ તેમજ ફેડરેશનના સૌ સભ્યો કરે છે અને પોતાનાં શ્રદ્ધા સુમન અર્પે છે.

સ્વ. કલાબેન કાંતિલાલ પટેલના સ્મરણાર્થે

સૌજન્ય : શ્રી કાંતિલાલ પી. પટેલ, સનાતન લોજ, સૂરત

શ્રી ગુરુચરણે “કાવ્યાનુવાદ”

પ્રસ્તુતિ

શ્રી કનુપ્રસાદ મ. પાઠક
રેવા લોજ, વડોદરા

ગતાંકથી આગળ...

સર્વ જ શક્તિમાન ઈશ વ્યાપક છે જગમાં જ
એવા ઈશ્વર આપમાં, હાઈને ખગમાં જ - ૩૬૦
શ્રદ્ધાને દૃઢ નિશ્ચયે કાર્ય થવાનાં પૂર્ણ
ઈસ્વર આપ જ એક છો સામર્થ્યે સંપૂર્ણ - ૩૬૧
કરો મનોમન પ્રાર્થના ઈશ્વર પાસે આજ
શ્રદ્ધા-શક્તિ પૂર્ણ હો પૂર્ણ કરું સત્કાજ - ૩૬૨
માનવ પૂર્ણ કરે સદા હિમાલય સમ કાજ
માનવ-મન હું પૂર્ણ છું સાફલ્યે કરું કાજ - ૩૬૩
પરમેશ્વર છે હાઈમાં ઈશ્વર જેવો હું જ
માટે કાર્ય કરીશ હું ના, ના નિષ્ફળ છું જ - ૩૬૪
દીક્ષા માર્ગ પ્રવાસમાં પથિક માત્ર જ હું જ
ઈચ્છા શ્રદ્ધા પૂર્ણ છે. ના અવરોધ છું જ - ૩૬૫
જળને પી ગજવેલઆ દ્રઢતા ધરે સદાય
ઈચ્છા-શક્તિ પૂર્ણ પણ દિવ્ય પ્રવાસ મપાય - ૩૬૬

પ્રેમ - ૫૭

સર્વ શ્રેષ્ઠ આ પ્રેમ છે. પ્રેમ જ જીવન સૂત્ર
સર્વે સાધન વિશ્વનાં પ્રેમ થકી સન્મુખ - ૩૬૭
પ્રેમ સબળ જો હાઈમાં પ્રાપ્ત કરાવે સર્વ
સઘળાં સાધન સર્વદા પ્રેમ વિના જ અપૂર્ણ - ૩૬૮
જન્મ મરણ ચક્રાવ આ લાગે અનહદ ત્રાસ
તીપ્રેચ્છા મુક્તિ તણી પ્રેમ થકી સુસાધ્ય - ૩૬૯
અનેક અર્થ જ પ્રેમના એક મહત્ત્વનો જાણ
ઈશ્વરથી સંલગ્ન તે એવો અર્થ મહાન - ૩૭૦
એવો અર્થ કરે ઘણા એ નથી યોગ્ય કે શુદ્ધ
ઈશ્વરનું જોડાણ તે પ્રેમનું હોય સ્વરૂપ - ૩૭૧
સ્વાર્થ તહાં ભરપૂર છે અર્થ ન પૂર્ણ ગણાય.

માત્ર જ ઈચ્છા પણ નહીં દ્રઢ સંકલ્પ સજાવ - ૩૭૨
સંકલ્પે તલ્લીનતા એવી હો ઉત્કટ
અન્ય સ્થળે ના લાગણી, ભાવ જ હો અતિ ઉચ્ચ - ૩૭૩
સંકલ્પ હજો એવો સદા ઈશ્વર-ઐક્ય સધાય
સ્વાર્થ કદી લવલેશ ના દુઃખજ સર્વ કપાય - ૩૭૪
સંસારે દુઃખ દઈને રોગ-દેહને કષ્ટ
સંકલ્પ કદી ના એ રહે ઈશ્વર કરશે મુક્ત - ૩૭૫
સંકલ્પ કરો નિઃસ્વાર્થનો ઈશ્વર-પ્રેમ જ એક
નિઃસ્વાર્થ રહેવું કાર્યમાં ઈશ્વર અર્પિત એજ - ૩૭૬
ઈશ્વર પ્રેમ સ્વરૂપ આ પ્રેમ જ ઈશ્વર કાજ
પ્રેમ-મય નિઃસ્વાર્થ તો ઈશ્વર એજ ગણાય - ૩૭૭
પ્રકાર બે છે પ્રેમના વ્યવહારે દરરોજ
ઈજા નહીં જીવમાત્રને એવો પણ લે બોધ - ૩૭૮
ઈશ્વર ઝળહળ વિશ્વમાં ઈશ્વર પ્રેમ સ્વરૂપ
શોધો તક તેથી સદા હો સહાય જ શુદ્ધ - ૩૭૯
ઈજા ના કરવી કદી મનદેહે દઈ ત્રાસ
ઈશ્વર-પ્રેમ સ્વરૂપ સૌ સમજો સાદી વાત - ૩૮૦
ત્રણ પાપો આ વિશ્વમાં વધુ કરે નુકસાન
નિંદા-વ્હેમ ને કુરતા ત્યાગ કરો ધરી ધ્યાન - ૩૮૧
પ્રેમ વિરુદ્ધ જ આ બધાં જગના રોગ મહાન
પાપ થશે ચેતો સદા બંધુત્વે હો ભાવ - ૩૮૨
પાપ જ આ કળીકાળનાં ઝાઝાં વધતાં જાય
શાને સાવધ ના રહો નસ્વર દેહ જણાય - ૩૮૩
અટલ મહેચ્છા હો સદા માનવ માટે એજ
ઈશ્વર-પ્રેમ મગ્ન તે પાપ જ સહુ ત્યજે જ - ૩૮૪
અશુદ્ધ વિચારોથી સદા નિંદાની શરૂઆત
પાપ થશે ગુન્હા ઘણા આત્મઘાત રજૂઆત - ૩૮૫
(ક્રમશઃ)

શાખા સમાચાર

- **શ્રી ગિરનાર થિયોસોફિકલ લોજ, જૂનાગઢ :-** એપ્રિલ-૨૦૧૯ દરમિયાન ૭મીએ પ્રાર્થના બાદ શ્રી નરેશભાઈ ત્રિવેદીએ ભારત સમાજ પૂજા કરાવી. ૨૧મીએ શ્રી યોગેન્દ્રભાઈ દેસાઈએ 'નારદ ભક્તિ સૂત્ર'માંથી ભક્તિ તથા પ્રેમ વિષે પ્રવચન આપ્યું.
- **મેત્રેય બ્રહ્મવિદ્યા મંડળ, બાલાસિનોર :-** એપ્રિલ દરમિયાન પાંચમીએ યોગવશિષ્ઠ રામાયણના ઉપશમ પ્રકરણના સર્ગ ૮૦ માં 'જીવનમુક્ત અને વિદેહમુક્ત પુરુષોના ચિત્તનાશના વર્ણન વિષે શ્રી મુકેશકુમાર કાકાએ વક્તવ્ય આપ્યું. ૧૨મીએ સભ્યો દ્વારા તેજ વિષય પર પ્રશ્નોત્તરી અને ચર્ચા થઈ.
- **પૂર્ણાનંદ લોજ, પેટલાદ :-** મે મહિનાનાં બીજા રવિવારે પ્રમુખશ્રી પ્રફુલ્લભાઈ જી. પટેલની નિશ્રામાં સર્વધર્મ પ્રાર્થનાથી સભા શરૂ થઈ. ડૉ. ભાવેશ મેનગરે 'ઉનાળામાં કેવા પ્રકારના ખોરાક ખાવા તથા ગરમીમાં ચામડીનું રક્ષણ કેવી રીતે કરવું' તે બાબતે સમજ આપી. લોજના પૂર્વ મંત્રીશ્રી જગદીશ મેકવાનની સુપુત્રી કુ. રશ્મિના લગ્ન આ દિવસે સાંજના હતા. સભા પૂરી થતાં હાજર સૌ સભ્યો રશ્મિના લગ્ન સમારંભમાં હાજરી આપવા નિકળ્યાં.
- **રેવા લોજ, વડોદરા :-** મે દરમિયાન પાંચમીએ 'દિક્ષાનો માર્ગ' વિષે શ્રીમતિ ચિતલબેન પટેલ, ૧૨મીએ 'સત્યમ, શિવમ્, સુંદરમ્' વિષે શ્રી હર્ષદભાઈ દવે તથા ૧૯મીએ 'શ્વેત પદ્માષ્ટમી અને બુદ્ધ પુર્ણિમા' વિષે શ્રીમતિ પરવિનબેન પટેલે પ્રવચનો કર્યાં. ૨૬મીએ સર્વ સભ્યો દ્વારા ભારત સમાજ પૂજા અને શાતવાહક વિધિ કરવામાં આવી.
- **સનાતન લોજ, સુરત :-** મે દરમિયાન ૧લીએ 'અષ્ટાવક ગીતા' વિષે શ્રી પ્રશાંતભાઈ શાહ, ૮મીએ 'શ્વેત પદ્માષ્ટમી દિન' વિષે શ્રી ઉદયભાઈ પાકાવાળા, ૧૫મીએ 'કબીર બીજક' વિષે શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ સરડવા અને ૨૨મીએ 'સર્વોત્તમ શ્રીકૃષ્ણ' વિષે શ્રીમતિ સુવર્ણાબેન શાહે પ્રવચનો આપ્યાં. ૨૮મીએ ભારત સમાજ પૂજા કરવામાં આવી.

જાહેરાત નં. ૨ : ઈન્ડિયન સેક્શન સ્ટડી કેમ્પ

થીમ : ટીચીંગ્સ ઓફ થિયોસોફિક અને જે. કૃષ્ણમૂર્તિ

અભ્યાસ માટેનું પુસ્તક : A Jewel on a Silver Platter – By Prof. P. Krishna. પુસ્તકની યાદી પ્રમાણેની કિંમત રૂ. ૪૫૦/- ઈન્ડિયન સેક્શનના બુકશોપ (વારાણસી) પરથી સ્ટડી કેમ્પ દરમિયાન રૂ. ૨૫૦/- માં ઉપલબ્ધ છે.

ઉપરોક્ત વિષયનો સ્ટડી કેમ્પ બીજી ઓક્ટોબરથી ૪ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૯ દરમિયાન છે. કેમ્પમાં અભ્યાસ પ્રો. પી. ક્રિષ્ણા કરાવશે. જેઓ પૂર્વ સેક્રેટરી, રાજઘાટ એજ્યુકેશન સેન્ટર, કૃષ્ણમૂર્તિ ફાઉન્ડેશન, ઈન્ડિયા, વારાણસીના છે. જે.કુ. સાથે કેટલાંક વર્ષો નિકટતાથી કાર્ય કરેલું હતું, તેઓશ્રી T.S. ના આજીવન સભ્ય છે.

ભાગ લેનાર સભ્યોએ મોડામાં મોડું ૧ લી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૯ સુધીમાં નીચે જણાવેલ વ્યવસ્થા પ્રમાણે ફી મોકલવાની રહેશે.

(૧) સૂર્યાશ્રમ : રૂ. ૧૬૦૦ (રૂ. ૧૫૦/- દૈનિક રહેઠાણ, રૂ. ૨૦૦/- દૈનિક ભોજન વ્યવસ્થા)

(૨) અન્ય આવાસો : રૂ. ૧૨૦ (રૂ. ૫૦/- દૈનિક રહેઠાણ, રૂ. ૨૦૦/- દૈનિક ભોજન વ્યવસ્થા)

ઉપરોક્ત રકમમાં રૂ. ૨૦૦/- રજીસ્ટ્રેશન ફી, રહેઠાણ તથા ભોજન વ્યવસ્થાનો સમાવેશ થાય છે. રહેઠાણ વ્યવસ્થા તા. ૧ લી ઓક્ટોબર ના બપોર પછીથી લઈને પાંચમી ઓક્ટોબરની સવારે ૧૧ વાગ્યા સુધી રહેશે. તા. ૧ લી ઓક્ટોબરે લંચ તથા ડીનરની વ્યવસ્થા રહેશે. પાંચમી ઓક્ટોબરે ફક્ત સવારના નાસ્તાની વ્યવસ્થા રહેશે.

સૂર્યાશ્રમમાં ૩૦ સભ્યો તથા અન્ય રૂમોમાં ૬૬ વ્યક્તિઓની વ્યવસ્થા થઈ શકશે. જેમાં 'વહેલા તે પહેલાના ધોરણે' વ્યવસ્થા કરવામાં આવશે.

અન્ય બાબતો જેવી કે રજીસ્ટ્રેશન કેન્સલ કરવું તથા સભ્યોએ મોકલવાના નાણા તથા અન્ય વિગત જાહેરાત નં. ૧ પ્રમાણે રહેશે.

(ધી ઈન્ડિયન થિયોસોફિક સ્ટમાં પ્રગટ થયેલી જાહેરાત પ્રમાણે ધ્યાનું છે.)

બંને જાહેરાતોમાં સહી શ્રી પ્રદીપ એચ. ગોહિલ, જનરલ સેક્રેટરીની છે.

RNI Code No. GUJ / GUJ / 2015 / 71878, dated 24-05-2017
Registered under Postal Registration No. AHD-C/80/2017/2020 valid upto
31st December-2020 issued by the SSPO'S Ahmedabad City Division, permitted
to post at Ahmedabad PSO on 12th of every month.

Printed Matter Periodicals

THEOSOPHIC JYOTI

June-2019

To :

If Undelivered Return to : HARSHAVADAN MOHANLAL SHETH
9 Apurva Bungalows, B/h. Sharda School, Bhuyangdev, Sola Road, Memnagar, Ahmedabad-380052.

હિમગીરી નિવાસી

પ્રસ્તુતિ

સ્વ. કમલાબેન ઠક્કર

હિમગીરી નિવાસી, મહાપુરુષો હૃદય તમને સ્મરું
આશિષો યાચી તમારા કાર્યોનાં આદર કરું

આત્માની ઓળખ વધેને, દેહના ટેવો તો ઘટેએ (II)
એકતા વ્યાપે જગે એ ભાવ અંતરમાં ભરું (II)
હિમગીરી નિવાસી.....

સત્ય જ્ઞાનના પ્રણેતા, 'કુથલુમી' દેવા નમું,
સિધ્ધ સંઘ અને રૂષિના સંઘને
તમ મન ધરું (II)
હિમગીરી નિવાસી.....

આશિષો યાચી તમારા કાર્યનો આદર કરું
કાર્યનો આદર કરું, કાર્યનો આદર કરું

પ્રકાશક : શ્રી હર્ષવદન એમ. શેઠ

માલિક : ગુજરાત થિયોસોફિકલ ફેડરેશન, ભાવનગર-૩૬૪૦૦૧

મુદ્રક : નૈષધ પ્રિન્ટર્સ-વિક્રમભાઈ પટેલ નારણપુરા ગામ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૩ ફોન : ૨૭૪૯૧૬૨૭, ૯૮૯૮૫૨૨૦૧૦

Printed and Published by HARSHAVADAN MOHANLAL SHETH on behalf of GUJARAT THEOSOPHICAL
FEDERATION and Printed at Naishadh Printers, Nr. Municipal School, Naranpura Gam, Ahmedabad-380013
and published from GUJARAT THEOSOPHICAL FEDERATION, 9 Apurva Bungalows, B/h. Sharda School,
Bhuyangdev, Sola Road, Memnagar, Ahmedabad-380052.
Editor - HARSHAVADAN MOHANLAL SHETH